

“Белая Вежа”

як палітра тэатральных фарбаў

Позна ўвечары 18 верасня былі падведзены вынікі XXV Міжнароднага тэатральнага фестывалю “Белая Вежа”. Але сэнс гэтага буйнога форуму насамрэч куды шырэйшы, чым вызначэнне лепшых спектакляў і акцёрскіх прац. Бо цяперашні юбілейны фестываль, узяўшы геаграфічны кірунак “на ўсход”, даў магчымасць убачыць суцэльны зрээ развіцця тэатральнага мастацтва краін СНД.

Сцэна са спектакля “Шлюб з ветрам”

Працяг на ст. 6.

Соцыум

З ПАШАНАЙ ДА ВЕРЫ І ПАВАГАЙ ДА ПОМНІКАЎ

Журналіст “К” бабываў на першым Форуме рэстаўратораў культурнай спадчыны “1.0 Прабуджэнне” і распавядае пра высілкі прафесійнай супольнасці.

Ст. 4

Праект “К” +
“Беларусь 3”

НА ХАЎТУРЫ МАЦІ ЁН ПАТРАПІЦЬ НЕ ЗМОГ...

17 верасня на канале “Беларусь-3” выйшаў тэлепраект газеты “Культура”, прысвечаны Дню народнага адзінства. Друкуем завяршальны артыкул “К”, які часткова быў выкарыстаны ў пазначаным тэлепраекце і прысвечана малой радзіме Якуба Коласа ў міжваенны час.

Ст. 5

Суботнія сустрэчы

МОМАНТЫ, КАЛІ ЗАХОПЛІВАЕ ДУХ...

Дзве выставы аднаго фатографа — Марыны Бацюковай — праходзяць у выставачных прасторах сталіцы. Да іх прыкутая ўвага і публікі, і прэсы, і культурнай грамадскасці.

Ст. 7

Віншаванне Прэзідэнта і Новыя прызначэнні і надзённыя справы

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў калектыв мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць-герой" з 50-годдзем з дня заснавання, паведамілі ў прэс-службе беларускага лідара.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што дзякуючы карпатлівай працы калектыва мемарыяльнага комплексу сучаснікі адкрываюць новыя старонкі абароны крэпасці і захалпяюцца подзвігамі гераічнага пакалення пераможцаў.

"Разам з мільёнамі наведвальнікаў з блізкага і далёкага замежжа, якія пабывалі ў мемарыяле за паўстагоддзя, мы сціляем галаву і ў думках гаворым дзякуючы кожнаму, хто ваяваў тут за жыццё і чыстае неба над галавой. Перакананы, ваша дзейнасць, накіраваная на захаванне прадымі аб Вялікай Айчыннай вайне і ролі ў ёй нашага народа, дапамагае выхоўваць сапраўдных патрыётаў. Дзявалі Беларусь і далей з гонарам будаваць сваю будучыню на падмурку народнага адзінства, агульначалавечых каштоўнасцяў, міру і згоды", — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

21 верасня адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусі Анаталія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Падчас нарады было падкрэслена, што ўсе мерапрыемствы, арганізаваныя міністэрствам культуры да Дня народнага адзінства, прайшлі на высокім прафесійным узроўні. Міністр падзякаваў усім работнікам сферы культуры рэспубліканскага і рэгіянальнага ўзроўню за актыўную працу і адказнасць, якія былі праяўлены ў ходзе падрыхтоўкі і правядзення дадзеных мерапрыемстваў.

Як стала вядома, 20 верасня Кіраўнік дзяржавы даў згоду на новыя кадравыя прызначэнні ў міністэрстве. На пасаду першага намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусі прызначаны Валерый Грамада, які з 2020 года з'яўляўся намеснікам міністра. Пасаду намесніка міністра культуры, у сваю чаргу, цяпер заняў Сяргей Саракач, які з мая 2021 года быў у міністэрстве начальнікам упраўлення капітальнага

будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння.

Па выніках наведвання прэм'ер-міністрам Рэспублікі Беларусі Раманам Галоўчанкам Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, якое адбылося на мінулым тыдні, было ўзнятае пытанне актывізацыі работы па стварэнні лічбавых копіяў друкаваных выданняў і музейных прадметаў. Міністр даручыў стварыць алгарытм комплекснай работы бібліятэчных і музейных устаноў у гэтым накірунку.

Акрамя таго, разглядаліся пытанні набыцця аўтарантэсту для ўстаноў сферы культуры і будаўніцтва жылля для супрацоўнікаў. Анаталій Маркевіч таксама звярнуў увагу на неабходнасць актывізацыі захадаў па вакцынацыі супрацоўнікаў сферы культуры ў сувязі з надыходам чацвёртай хвалі пандэміі COVID-19.

Газета — рэгіёны — чытач

■ — **Прэм'ер-міністр Беларусі Раман Галоўчанка на мінулым тыдні наведваў Нацыянальную бібліятэку, дзе звярнуў увагу на пытанні інфарматызацыі рэгіянальных бібліятэк. Як ідуць справы ў гэтай сферы ў Бярэзінскай раённай бібліятэцы?**

Дырэктар Бярэзінскай цэнтральнай раённай бібліятэкі Наталля Маеўская:

— На працягу 3-х мінулых гадоў мы з дапамогай пазабюджэтнага спец-раўнуку штогод купілі па новаму камп'ютару. Таксама сёлета набылі каларывы прынтар і машынку для пераплёту. З дапамогай названай тэхнікі мы робім кнігі для мясцовых аўтараў. Напрыклад, для казаніцы Алены Лучанок зрабілі такое выданне. Яшчэ — апошнюю кнігу для Алеся Бычкоўскага, якая чакае свайго выхаду ў выдавецтве, і кнігу бярэзінскай аўтары Людмілы Жданавай. Такім чынам, мы робім усё магчымае для папаўнення сродкаў бібліятэкі па-за бю-

джэту. Дарэчы, працягваецца рэканструкцыя нашага асноўнага будынка. Да пачатку зімы ў ім будзе накрыты дах, а ў першай палове наступнага года яго здадуць у эксплуатацыю.

■ — **15 верасня адзначаўся День бібліятэкі Беларусі. У кожным куточку нашай радзімы, дзе ёсць гэтыя важныя кропкі асветы, святая сустрэкалі па-свойму. Як гэта рабілі ў Гродзенскай абласной навуковай бібліятэцы імя Я. Ф. Карскага?**

Марына Ігнатовіч, дырэктар Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі:

— Да свята 15 верасня мы прапанавалі ўсім бібліятэкам нашай вобласці правесці акцыю І-стопер, згодна з якой можна было сфатаграфавана з любой прыгожай кнігай на адмысловай святочнай экспазіцыі. Спадзяемся, гэта падштурхне і пачытаць пасля гэту кнігу. Для школьнікаў мы арганізавалі кніжнае казіно Las-Knigas, дзе задавалі пытанне наконт зместу разнастайных кніг. У сховішчы рэдкай кнігі — конкурс "Кніжны Разумнік". Для дарослых — выставу кніг, якія ў сацыяльных сетках мы абзначылі, як "гарачыя". З самымі маленькімі працавала

кніжная фея. А самі супрацоўнікі бібліятэкі для падтрымання карпаратыўнага духу сустрапіліся разам, арганізавалі своеасаблівае творчую пляцоўку, дзе кожны мог праявіць свае таленты. Па-за святочнымі мерапрыемствамі правялі важную акцыю: у будынку бібліятэкі бясплатна прымалі натарыусы. Больш падрабязная інфармацыя выкладзена на нашым сайце.

— **Вялікую ўвагу належыць надзяляць утульнасці навування студэнтаў. Важна, каб у кожнай установе адукацыі было даступна і гарачае харчаванне. Як гэта адбываецца ў Мазырскім музычным каледжы?**

Ірына Целепуц, намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце Мазырскага дзяржаўнага музычнага каледжа:

— У нашым каледжы маецца буфет на 76 месцаў. Пастаўку гарачага харчавання сюды забяспечвае КВУП "Школьнае харчаванне горада Мазыра". Штодзённа навуванням каледжа прапануюць рознае меню з выбарам першых і другіх страў, салатаў, напояў. У студэнта ёсць магчымасць замовіць сабе порцыю на завтра загадзя, калі ён ведае, што яго чакае інтэнсіўны дзень.

Падрыхтаваў Павел САЛАУЭЎ

Днямі ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў прайшоў універсітэцкі фестываль "Навука ў свеце мастацтва". Мерапрыемства было зладжана ў рамках агульнарэспубліканскага Фестывалу навукі, арганізаванага Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота аўтара

Адкрываючы святочную імпрэзу, прарэктар БДУКМ па навуковай рабоце Алена Корсакава зазначыла, што ВНУ мае даўнія сувязі з навукай.

— Напрыклад, дастаткова згадаць, што першай ВНУ сферы культуры, акрэдытаванай у якасці навуковай арганізацыі, стаў менавіта

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, — адзначыла Алена Корсакава. — А гэта прызнанне высокага ўзроўню навуковых даследаванняў, якія ладзяцца ў сценах нашай ВНУ. Навуковыя распрацоўкі дапамагаюць нам ствараць новыя творы мастацтва, напрыклад танец, заснаваны на сінтэзе музыкі, святла, руху, адраджаць забытыя або страчаныя тэхнікі ганчарства або саломкапаляцця, рэканструюваць беларускую дуду і народную скрыпку.

Падчас цырымоніі адкрыцця фестывалю былі адзначаны дыпламамі выкладчыкі ўніверсітэта, якія дасягнулі значных поспехаў у арганізацыі і ўдасканаленні навуковай працы, а таксама за актыўны ўдзел у студэнцкім жыцці, цікавасці да навуковай дзейнасці і значныя дасягненні ў навуцы былі ўзнагароджаны

Праз навуку да мастацтва

Майстар-клас па ткацтве.

асобныя студэнты БДУКМ. А палі ўсім прысутным быў прадэманстраваны названы адметны танец, заснаваны на сінтэзе музыкі, святла і руху, які выклікаў сапраўдную цікавасць ва ўсіх прысутных.

На імпрэзе можна было ўбачыць 12 пляцовак, дзе дэманстраваліся тэхналогіі ткацтва, саломкапаляцця, ганчарства ды іншыя. Тут жа, на стэндах, можна было пагарттаць друкаваныя працы магістрантаў, студэнтаў, завочнікаў, якія навуваюцца ў БДУКМ, а таксама замежных студэнтаў з Кітая. Акрамя таго, падчас мерапрыемства ладзіліся майстар-класы па саломкапаляцці, ткацтве, лепцы з гліны, сучасным і народным танцах,

якія, натуральна, прыцягнулі значную ўвагу ўсіх студэнтаў і нават выкладчыкаў.

Асобнае месца ў экспазіцыі было вылучана для прэзентацыі дзейнасці Навукова-метадычнага Цэнтра традыцыйнай беларускай культуры, у склад якога ўваходзіць дзве навукова-творчыя лабараторыі: "Традыцыйныя рамёствы беларусаў" і "Беларускія народныя музычныя інструменты". А на стэндзе кафедра мастацтва эстрады наведвальнікі мелі магчымасць пазнаёміцца з камп'ютарнымі праграмамі, якія дазваляюць кіраваць гукавымі рэсурсамі электрынаструментаў і ствараць сучасны высокамастацкі музычны прадукт.

— Сярод найбольш значных дасягненняў нашых студэнтаў мне хацелася б адзначыць працы Валерыя Васілеўскага, — адзначыла ў размове з "К" Алена Корсакава. — Так, менавіта гэта студэнтка-завочніца на 4 курсе была абвешчана лаўрэатам XXVI Рэспубліканскага конкурсу навуковых работ студэнтаў за працу "Камунікацыйная палітыка музейных устаноў: спецыфіка практычнай дзейнасці Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусі". А сёлета, з'яўляючыся студэнткай 5 курса, яна ж перамагла ў гэтым жа конкурсе з працай "Культурная дыпламатыя ў знешняй палітыцы Рэспублікі Беларусі ў Дзяржаве Ізраіль".

Да слова, акрамя Валерыя Васілеўскага, у сёлетнім XXVII Рэспубліканскім конкурсе навуковых работ студэнтаў дыпламамі першай ступені былі адзначаны работы дзесяці студэнтаў, магістрантаў і выпускнікоў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Гэта яшчэ раз сведчыць пра тое, што навука ў БДУКМ актыўна і паспяхова развіваецца і мае шмат перспектывных распрацовак і праектаў, якія з цягам часу абавязкова будуць уасоблены ў дзейнасці шматлікіх устаноў культуры Беларусі.

КУЛЬТУРА ШТОДНІДЗВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусі. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусі.

Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч; **адказны сакратар** — Ксенія ПАДОЛЫЦАВА; **рэдактар аддзела:** Яўген РАЎІН; **аглядальнік рэдакцыі:** Зміцер ЮРКЕВІЧ; **назва:** БУНДВІЧ, **назва:** КУДРІКА, **Антон РУДАК, Павел САЛАУЭЎ, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, спецыяльны карэспандэнт:** Пётр ВАСІЛЕЎСкі, **мастацкі рэдактар** — Наталія ОША. **Сайт:** www.kimpress.by, **E-mail:** kultura@tut.by. **Адрас рэдакцыі:** 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. **Тэлефоны:** (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. **Тэлефон-факс:** (017) 334 57 41. **Рэкламны адрас:** тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавельная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". **Першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. **Праёмная:** (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. **Чацвёрты паверх, Бугалтарыя:** (017) 334 57 35.

Аўтары дэпартаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (імя, прозвішча, дата выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупалісі не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары несучы адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2021. Наклад 2771. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Папідана ў друк 24.09.2021 у 18.00. Замова 2332. Рэспубліканскае ўнітарнае прапрыетарства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

Баранавічы. Вырашальная працоўная нарада

У сераду 22 верасня ў Баранавічах адбылася знакавая нарада, на якой абмяркоўваліся пытанні стану культуры Брэсцкай вобласці

Міністр Анатолій Маркевіч, кіраўнікі структурных падраздзяленняў міністэрства культуры, начальнікі аддзелаў ідэалагічнай саботы, культуры і па справах моладзі райвыканкамаў сабраліся, каб абмеркаваць сур'ёзныя і важныя праблемы.

Павел САЛАЎЕЎ /
Фота аўтара
Мінск —
Баранавічы — Мінск

Падставай для нарады палужыў ранейшы візіт 12 кіраўнікоў Міністэрства ў 86 устаноў культуры па ўсёй Брэсцкай вобласці, правядзенне імі прыёмаў грамадзян і прамых тэлефонных ліній. Анатолій Мечыслававіч адзначыў, што праблемы рэгіёна могуць быць характэрныя і для іншых абласцей.

З першым дакладам аб аналізе дзейнасці ўстаноў культуры Брэсцкай вобласці на прыкладзе Жабінкаўскага раёна выступіла начальнік галоўнага ўпраўлення дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў Міністэрства культуры Ірына Дрыга. У цэлым у раёне дастаткова як станоўчых, так і адмоўных прыкладаў работы аб'ектаў. Да прыкладу, ёсць неабходнасць рамонта ў гарадскім Доме культуры, але ж, з іншага боку, толькі тут рэалізавана безбар'ернае асяроддзе. Раённы краязнаўчы музей не атынкаваны, не мае агароджы, яго тэрыторыя не добраўпарадкавана. Пазітыўныя прыклады — нядзяла адрамантавана гарадскі кінатэатр "Юбілейны", дзе праводзіцца прэм'еры на рэспубліканскім узроўні. У гарадскай школе мастацтваў заменены вокны і праведзена добраўпарадкаванне.

Даклад аб стане гісторыка-культурнай спадчыны на прыкладзе аб'ектаў Івацэвіцкага раёна зрабіла начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Наталія Хвір. Па яе словах, у раёне размешчана 45 аб'ектаў, якія адносяцца да гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Ахоўныя абавязальствы распрацаваны на ўсе аб'екты. Праекты зон аховы — толькі на 5. У 2009 годзе ў раёне, на жаль, знесены помнік

культуры — драўляная Крыжа-Узвіжанская царква ў аграгарадку Божычава і на яе месцы здзейснена будаўніцтва цаглянай пабудовы. Не зусім зразумела чаму, ва ўзбуджэнні крымінальнай справы па гэтым пытанні адмоўлена. Наталія Хвір адзначыла, што ў раёне назіраецца тэндэнцыя па паступленні прапаноў у Міністэрства культуры аб выключэнні аб'ектаў са спісу культурнай спадчыны.

Даклад аб мерах Брэсцкага аблвыканкама па ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы ў галіне культуры Брэсцкага аблвыканкама Сяргей Панасюк. Паводле яго слоў, у рэгіёне працуе 1020 арганізацый культуры. Не менш за 4% ад бюджэту вобласці накіроўваецца на ўтрыманне матэрыяльна-тэхнічнай базы устаноў культуры. За 2020 год на рамонт і закупку абсталявання накіравана 5 млн рублёў, за 2021 год — 15 млн рублёў сродкаў мясцовага бюджэту. Зроблены рамонт Баранавіцкага дома культуры, працягваецца рамонт абласной канцэртнай залы і многіх іншых аб'ектаў. Былі прыведзены дадзеныя аб закупцы і рамонце музычных інструментаў.

З дакладам аб павышэнні прэстыжу прафесіі і забеспячэнні кадрамі ўстаноў культуры Брэсцкай вобласці выступіла начальнік аддзела кадравай работы і дзяржаўных узагарад Міністэрства культуры Аксана Лісянкова. Яна зрабіла высноў, што можна казаць пра высокі ўзровень забеспячэння кадраў у рэгіёне. Пры спісачнай колькасці работнікаў у 7692 адзінкі, вакансій толькі 262. Гэты паказчык у 96% падобны на іншыя вобласці і горад Мінск. Мэтавыя дагаворы добра сябе зарэкамендалі для замацавання моладзі на месцах. Найбольш вызначыўшыся працаўнікоў неабходна ўносіць у прафесійны рэзерв кіруючых кадраў. Сяргей Панасюк дадаў,

што квоты на мэтавыя наборы недастатковыя, бо многія выпускнікі з'язджаюць у вялікія гарады і сталіцы.

Пра сваю працоўную камандзіроўку ў Маладытэ расказаў начальнік аддзела ўстаноў адукацыі Міністэрства культуры Марына Юркевіч. За 13 гадоў у гэтым рэгіёне быў праведзены капітальны рамонт у 12 устаноў культуры і ў 3 яшчэ вядзецца. У раёне — 117 клубных фарміраванняў, колькасць удзельнікаў у іх — 897, з іх 506 — дзеці. Працуе 8 творчых калектываў, адзін з іх — заслужаны аматарскі калектыў. 61 спецыяліст працуе ў сферы культуры, 17 — з вышэйшай, 36 — з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, але толькі 50%

сферы культуры складаў 80% ад рэспубліканскага, у 2020 — 55%. За студзень-чэрвень 2021 года сярэднямесячны заробак у сферы культуры склаў 705 рублёў або 51% ад сярэднямесячнай. Але, у 2025-м плануецца забяспечыць рост заробку ў сферы да 80%, у 2022 — да 58%. Міністэрства культуры неаднаразова звярталася ва Урад у гэтым годзе па пытанні павышэння зарплат. У 2022 годзе на сферу культуры прадугледжана 372,3 млн рублёў, або на 121,1% больш, чым у 2021, што дазволіць павышаць зарплату па графіку. З 1 ліпеня 2021-га, у адпаведнасці з Указам Прэзідэнта № 482, павялічылася доля прэміравання з 5% да 25% і максімум 20% ад акладу працаўніка.

Аб перспектывах далейшага функцыянавання цэнтраў па забеспячэнні дзейнасці бюджэтных арганізацый далажыў намеснік начальніка ўпраўлення культуры і народнай творчасці Дзмітрый Слесарчык. Пры вывучэнні сферы культуры Брэсцкай вобласці абмяркоўвалася і пытанне аб узмацаванні арганізацый і магчымасці ажыццяўлення больш шырокай гаспадарчай працы. У выніку Міністэрства культуры сумесна з Міністэрствам фінансаў хуткім часам яшчэ раз звернуцца для вырашэння названай праблемы.

Вольга Антоненка, дырэктар рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, расказвала аб працоўных мерах па павышэнні якасці арганізацый. Зараз клубы працуюць па металдыках, якія былі створаны ў 1986 годзе. Потым Міністэрства культуры распрацавала дапаможнікі па ўсіх абласцях, але адзінай сістэмы па рэспубліцы пакуль няма. Неабходна распрацаваць адзіную сістэму, каб праца была выбудавана ідэнтычна і на высокім узроўні. Над гэтым дакументам будзе працаваць Міністэрства культуры, на падставе наўзнага вопыту.

Генеральны дырэктар ДУ "Нацыянальная бібліятэка Беларусі" Аксана Кніжнікова ў сваім дакладзе закранула тэму неабходнасці абнаўлення і павелічэння колькасці бібліюсаў для забеспячэння доступу жыхароў аддаленых населеных пунктаў да кніг, і, па магчымасці, да камп'ютараў, прынтараў і інтэрнэту.

Анатолій Маркевіч адзначыў, што прапрацоўваецца пытанне з Міністэрствам фінансаў аб набыцці ў кожны раён па аўтаматлі МАЗ для гэтай важнай і неабходнай працы. І ў дзяржэнне міністр культуры папярэдаў прысутным за плённую працу на нарадзе. Анатолій Мечыслававіч запэўніў, што ўсе вострыя пытанні будуць тэрмінова вырашаны, а досвед, атрыманы ад знаёмства з устаноўмі культуры Брэсцкай вобласці, спатрэбіцца для наладжвання работы галіны ва ўсёй краіне.

Падчас нарады.

менавіта з адукацыяй культуры. Маладыцкая дзіцячая школа мастацтваў — прыклад у павышэнні прэстыжу прафесіі. Сёння тут аказваецца 7 відаў платных паслуг, і за мінулы навучальны год зароблена 46 тысяч рублёў. Мінусы — музычны інструменты маюць 75% зносу. У раённым Цэнтры народнай творчасці панява пазітыўная атмасфера, але, на жаль, не рыхтуецца чалавек, які мог бы замяніць яго кіраўніка ўжо пенсійнага ўзросту.

Пытанне аб павышэнні аплаты працы ў сферы культуры ўзняла ў сваім дакладзе начальнік фінансава-эканамічнага ўпраўлення Міністэрства культуры Святлана Крупко. Яна адзначыла, што нізкая заробатная плата — самая галоўная праблема ў галіне, і яна ўжо пэўна час зніжаецца да ўзроўню сярэднямесячнай па рэспубліцы. У 2006-м заробак у

Механізм прымянення загаду №81 Міністэрства культуры патлумачыла кансультант юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Таццяна Пайрэт-Саура. Загад быў створаны для таго, каб адмяніць старыя нормы тыпавых штатаў. Міністр галіны Анатолій Маркевіч заўважыў: галоўная праблема дакумента, што не ўсе фінансавыя органы яго палюць бяруць за аснову, ён не мае ўсёй юрыдычнай сілы. Трэба, каб тыпавая штатная колькасць з'явілася ў Міністэрстве культуры, і была замацавана ў пастанове, зразумелай у Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны і ў Міністэрстве фінансаў. Міністр падкрэсліў, што механізм складаны, але ён немагчымы без падтрымкі рэгіёнаў і ў станоўчым выніку будзе працаваць доўгі час.

Стартаваў парад тэатраў

Днямі стартаваў фінальны этап VI Рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва "Нацыянальная тэатральная прэмія". У сталіцы будуць паказаны 32 спектаклі 20-ці тэатраў нашай краіны. Пераможцы будуць аб'яўлены 28 кастрычніка на ўрачыстай цырымоні ўзнагароджвання, што пройдзе, паводле традыцыі, у зале Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Першымі адбыліся паказы трох спектакляў Вялікага тэатра: гледачы і журы убачылі оперу "Фауст", балеты "Ганна

Карэніна", "Пер Гюнт". Сёння далучацца Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр — з музыкамедый "Труфальдзіна з Бергама". Заўтра можна будзе убачыць два спектаклі для

дзіцей: зранку — балет-казку "Пеця і воўк" — тым жа Музычным тэатра, а ўдзень — гітэрыю сапраўднага сяброўства "Тута Карлсан. Першая і адзіная" ў Беларускай дзяржаўнай тэатры лялек.

У кастрычніку на розных сталічных сценах запланаваны паказы спектакляў з Бабруйска, Брэста, Віцебска, Гомеля, Гродна, Магілёва, Мазыра, Маладзечна, Пінска. У выніку будзе прадстаўлена ўся тэатральная географія краіны — хаця, на жаль, і не ўсе тэатры, што маглі быць уключаны ў конкурсную афішу.

Для ўдзелу ў Нацыянальнай тэатральнай прэміі было паданна 70 заявак, прыём якіх скончыўся 31 сакавіка. Спецыяльныя камісіі, створаныя Міністэрствам культуры Беларусі, разгледзелі іх і адабралі ў конкурсны шорт-ліст крыху менш за палову. Таму цягам кастрычніка ў мінчукоў і гасцей сталіцы ўзнікне цудоўная магчымасць паглядзець лепшыя працы многіх абласных і рэгіянальных калектываў, не пакадаючы межы МКАД. Скарытайце яе! І зможаце параўнаць свае вынікі з тымі, што будуць падведзены журы. Гэта ж так цікава — убачыць парад ледзь не ўсіх беларускіх прафесійных тэатраў.

Лепшыя спектаклі будуць вылучаны ў розных відах тэатральнага мастацтва: у тэатры драмы (прычым сярод спектакляў як для вялікай сцэны, так і для малой), тэатры лялек, музычным тэатры (асобна ў жанрах оперы, балета — і апэраты, музыкамедый, мюзікла). Будзе абраны і лепшы спектакль для дзіцей і юнацтва. Акрамя таго, у сізонічных працах азначаных секцый будуць знойдзены лепшыя пастаноўшчыкі (гэта могуць быць не толькі рэжысёры, але і, у адпаведных жанрах музыкальнага тэатра, дырыжор, балетмайстар), мастакі, выканаўцы жаночых і мужчынскіх роляў.

К

К

Свята-Барыса-Глебская царква на Каложы ў Гродне.

Касцёл Найсвяцейшай Тройцы ў Жодзішках.

3 пашанай да веры і павагай да помнікаў

14-15 верасня адбыўся першы Форум рэстаўратораў культурнай спадчыны "1.0 Прабуджэнне", ініцыятарам якога выступіла Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне рэстаўратораў. Форум пакліканы паспрыяць справе кансалідацыі прафесійнай супольнасці дзеля захавання і рацыянальнага функцыянавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі, і аб'ядноўвае высілкі экспертаў, менеджэраў і грамадскіх ініцыятары, якія дзейнічаюць у Беларусі ў галіне рэстаўрацыі.

Антон РУДАК

У рамках форума адбылася выстава, на якой былі прадэманстраваныя прадукцыя, інжынерныя рашэнні, работы і паслугі прадстаўнікоў практычных арганізацый і вытворцаў будаўнічых матэрыялаў для рэстаўрацыйных і аднаўленчых работ. Акрамя таго, былі зладжаны майстар-класы і спаборніцтва маладых спецыялістаў-рэстаўратораў, студэнтаў прафесійных навучальных устаноў і маладых спецыялістаў-рэстаўратораў у галінах манументальна-дэкаратыўнага мастацтва і рэстаўрацыі жывапісу, а таксама рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ па цаглянай муроўцы.

У спаборніцтвах прынялі ўдзел студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, Нясвіжскага дзяржаўнага каледжа імя Якуба Коласа, навучэнцы майстэрні Нацыянальнага мастацкага музея, Мірскага дзяржаўнага мастацкага прафесійна-тэхнічнага каледжа і іншых навучальных устаноў, якія спецыялізуюцца на рэстаўрацыйна-аднаўленчых працах.

На семінарах, што прайшлі ў рамках форума, адбылося абмеркаванне шэрагу актуальных пытанняў айчынай сферы рэстаўрацыі, сярэд якіх — міжнародны досвед рэстаўрацыі і першыя крокі інтэграцыі беларускай прафесійнай супольнасці ў міжнарод-

Стэнд ААТ "Белрэстаўрацыя".

нае аб'яднанне экспертаў у галіне рэстаўрацыі WTA International, узаемадзеянне гісторыка-культурнай спадчыны і соцыуму, дзяржаўная сістэма ўліку гісторыка-культурных каштоўнасцяў, тэхнічныя аспекты і асаблівасці выканання работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны.

У ПОШУКАХ ШЛЯХОЎ ДА ХРАМА

Асабліва ўвага падчас аднаго з семінараў форума была надзедзена ўдзелу праваслаўнай дыярыма-каталіцкай царквы ў захаванні сакральнай спадчыны Беларусі. Аб'екты такога кшталту з'яўляюцца найбольш каштоўным і буйным складнікам ад агульнай колькасці помнікаў архітэктуры, якія маюць афіцыйны статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. Дзве траціны сакральных аб'ектаў, у тым ліку руінаваных, знаходзяцца ў сельскай мясцовасці, дзе колькасць вернікаў з кожным годам зніжаецца ў сувязі з урбанізацыяй.

Гэты працэс абмяжоўвае магчымасці прыходаў самастойна падтрымліваць такія аб'екты і праводзіць дарэгія рамонтныя працы з ужываннем нятаных матэрыялаў і тэхналогій ды прыягненнем спецыялістаў, якія маюць рэстаўрацыйны досвед. Для многіх храмаў таксама існуе праблема паступовай страты аўтэнтычнасці з прычыны неабдуманай замены архітэктурных элементаў. Вяду-

чыя хрысціянскія канфесіі па меры магчымасцяў удзельнічаюць у захаванні спадчыны, але для старажытных і сярэднявечных храмаў, улічваючы іх невялікую колькасць, неабходная, перадусім, падтрымка дзяржавы.

СКАРБНІЦА САКРАЛЬНАЙ СПАДЧЫНЫ

Удзельніца Сінадальнай камісіі па спадчыне касцёла на Гродзеншчыне і сакральным будаўніцтве, галоўны архітэктар праектаў Інстытута "Гроднаграмадзянпраект" Алена Шчасная адзначае: у выпадку з помнікамі сакральнай архітэктуры, якія дзейнічаюць як храмы хрысціянскіх канфесій, варта ўлічваць, што для вернікаў гэтыя аб'екты часта каштоўныя не толькі і не столькі як помнікі архітэктуры, але як намольныя месціны, месцы паломніцтва і цэнтры арганізацыі супольнасці прыхаджан.

Калі разглядаць сакральную спадчыну Гродзеншчыны, то больш чым з трохсот помнікаў архітэктуры, якія маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, амаль дзве сотні аб'ектаў з'яўляюцца помнікамі сакральнай спадчыны, а каля адной пятай часткі з гэтага ліку складаюць помнікі драўлянага дойлідства. Гродзенская епархія з'яўляецца адзінай з пятнаццаці епархій Беларускай праваслаўнай царквы, на тэрыторыі якой

размешчаныя тры аб'екты, унесеныя ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў, што належыць да нулявой катэгорыі, то бок прэтэндуе на ўключэнне ў Спіс сусветнай спадчыны UNESCO: гэта Свята-Барыса-Глебская царква на Каложы ў Гродне XII стагоддзя, Царква святога Міхаіла Арханёла ў Сыновічах XV стагоддзя і царква Раства Багародзіцы ў Мураванцы XVI стагоддзя.

ШЭДЭЎ НАД НЁМАНАМ

Адна з найстаражытнейшых царкваў Беларусі, славуца гродзенская Каложа, яшчэ не так даўно знаходзілася не ў лепшым стане — храм XII стагоддзя дайшоў да нашых дзён часткова, адна са сцен царквы з боку кругога аб'ыву над Нёманам была падмытая рачной плыню і разбурылася яшчэ ў сярэдзіне XIX стагоддзя. На яе месцы ў 1898 годзе з'явілася драўляная сцяна, каркас якой дайшоў да нашых дзён — але і яна паступова пачала хіліцца ў бок ракі і вымагала абнаўлення.

Калі настаіцелем Свята-Барыса-Глебскай Каложскай царквы ў Гродне ў 2014 годзе зрабіўся протаіерэй Аляксандр (Балоннікаў), з яго ініцыятывы былі зладжаныя тры міжнародныя навукова-практычныя канферэнцыі з удзелам спецыялістаў высокага ўзроўню з Літвы, Польшчы і Расіі. У выніку да вырашэння праблемы далучылася кіраўніцтва вобласці, і неўзабаве быў атрыман грант Фонда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, выкарыстаны для правядзення супрацьварыійных работ, якія былі завершаныя ў 2019 годзе. Была заменена абшуква каркаса, сам ён выраўнены, выраўненая сістэма водаадвядзення, адноўленая агароджа храма з боку ракі.

АБ'ЯДНАННЕ ВЫСІЛКАЎ

Архітэктар і даследчык культуры архітэктуры Беларусі Аляксей Яроменка адзначае, што апошнім часам робяцца спробы сістэмнага ўдзелу царквы і касцёла ў захаванні архітэктурнай спадчыны — так, напрыклад, у каталіцкай Вышэйшай духоўнай

семінары ў Пінску нядаўна ўведзены курс для будучых святароў аб пытаннях рэстаўрацыі храмаў, а ў праваслаўнай Мінскай духоўнай акадэміі выкладацца курсы царкоўнай архітэктуры і археалогіі.

Але разам з тым, архітэктар з жалем адзначае, што часам святары абедзвюх канфесій не ўсведамляюць гістарычнай і архітэктурнай вартасці храмаў, у якіх ім даводзіцца служыць, і наданне такім помнікам статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці лічыць абсяжарвальнай акалічнасцю, якая цягне за сабой непажаданыя клопаты, вымагаючы больш пільнай увагі да стану захавання сакральных будынкаў.

Здараюцца, на жаль, прыкрыя выпадкі, калі падчас работ на такіх аб'ектах страчваюцца важныя элементы помніка — так, напрыклад, у касцёле Найсвяцейшай Тройцы ў Жодзішках Сморгонскага раёна, збудаваным у пачатку XVII стагоддзя, дзе захаваўся роспісы, выкананыя ў 1937 годзе вядомым мастаком Пятром Сергіевічам, напрыканцы 1980-ых гадоў такім чынам былі знішчаны арыгінальныя вітражы пачатку XX стагоддзя. Такія выпадкі — на жаль, нярэдка і сёння — здараюцца па віне прадстаўнікоў абедзвюх канфесій, але зазвычай яны набываюць розгалас, вынікам якога робяцца спяганні для вінаватых у неналежным стаўленні да помнікаў.

Настаяцель Свята-Барыса-Глебскай Каложскай царквы ў Гродне протаіерэй Аляксандр распаўе, што праваслаўная царква ў Беларусі сёння актывізуе дзейнасць па захаванні прадметаў гісторыка-культурнай спадчыны, ініцыюецца стварэнне царкоўных музеяў-старажытнасховішчаў, дзе маюць захоўвацца артафакты царкоўнай мінуўшчыны. Святар справядліва зазначае, што архітэктары і адмыслоўцы ў галіне рэстаўрацыі мусяць прыкласці ўсе намаганні, каб знайсці паразуменне са святарамі і перадаць ім свае веды ды любоў да помнікаў, бо толькі супольныя высілкі магчыма зберагчы спадчыну сакральнай архітэктуры ў аўтэнтычным стане для новых пакаленняў.

На хаўтуры маці ён патрапіць не змог...

17 верасня на канале “Беларусь-3” у рубрыцы “Культурны рэпартаж” выйшаў у эфір тэлепраект газеты “Культура”, прысвечаны Дню народнага адзінства.

Гэты тэкст — завяршальная частка артыкулаў “К”, якая часткова была выкарыстана ў пазначаным тэлепраекце. Яна прысвечана малой радзіме нашага нацыянальнага песняра Якуба Коласа, якая, як і шмат іншых мясцін Беларусі, была падзелена ў Міжваенны час. Зараз яна цалкам можа быць ўключана ў карту турыстычных маршрутаў Стаўбцоўшчыны з адпаведнымі імёнамі і фактамі.

Ілья СВІРЫН

Насуперак меркаванням многіх, станцыя Коласава не мае да Якуба Коласа ніякага дачынення. Невялічкі фальварак з такой назвай з’явіўся задоўга да нараджэння класіка і наўрад ці паўплываў на ягоны выбар псеўданіма. Аднак увайсці ў зман тут і сапраўды проста — асабліва калі ўлічыць, што зусім блізка адсюль Коласава родныя прыёманскія мясціны.

Але станцыю Коласава Пясяняр калі дзе і прыгадваў, дык зусім не добрым словам. Яна стала ўвасабленнем таго падзелу, які спазналі беларускія землі — а разам з імі і многія сем’і. Сям’я знакамітага, на той час ужо Народнага паэта не стала тут выключэннем.

Гэта сёння Коласава — звычайная “дачная” станцыя, шчыўно якой парушае хіба бэмцанне вёдраў з садавіной. У міжваенны перыяд яе назва не знікала са старонак сусветнага друку: яна была сапраўдным акном у Еўропу! Пра гэта там цяпер, здавалася б, нічога не нагадвае. Але пэўныя сведчанні ўсё ж ёсць, і мы паставілі сабе за мэту іх знайсці.

Рушым уздоўж чыгункі на ўсход. Калі трохі заглыбіцца ў лес недзе ў кіламетры ад перона, там у гушчарах можна знайсці зарослыя падмуркі дзвюх заставаў: савецкай і польскай. Месца я “ўтэоры” ведаў — дзякуючы руплівасці краязнаўцаў, якія пабывалі тут куды раней і апісалі маршрут. Ды, прызнацца, мы патрацілі на пошукі добрую гадзіну.

Менавіта тут знаходзіўся адзін на беларускіх землях пасажырскі памежны пераход — тонкі лаз у жалезнай заслонне. Шлях з Масквы на Захад праходзіў менавіта тут. Хто па ім толькі не праезджаў! Якія толькі знакамітасці нерова не ўглядаліся ў прыгожыя тутэйшыя лясы, калі цяжкі прытармажваў на “мяжы сусветаў”!

У іх ліку быў і Якуб Колас. У 1935 годзе ён прамянаў гэ-

тыя мясціны па дарозе ў Парыж, на міжнародны кангрэс пісьменнікаў. Загачык філіяла “Мікалаеўшчына” музея Якуба Коласа Яўген Шавель расповёў мне такі апокрыф з біяграфіі класіка. Маўляў, скарыстаўшыся чаканнем, ён папрасіў памежнікаў дазволіць яму ўзлезці на вышку, каб хача б убіноклі аглядзець родныя мясціны.

Праўда гэта ці не, наўрад ці сёння хто скажа. Але не варта сумнявацца, што такое жаданне знакаміты пісьменнік меў. Ці ж не жарт: на радзіме ён не бываў ужо два дзесяцігоддзі, ажно з часоў Першай сусветнай! А пра тое, што для яго тая малая радзіма значыла, нават і казаць не выпадае. “Мой родны кут” для Коласа — не абстрактны вобраз.

Зразумела, проста сесці на электрычку ды прыехаць у Мікалаеўшчыну з савецкага Мінска “на адвездзіны” магчымаасці тады не было. Аднак параўнаць з братамі Колас не мог, нават прысклаўшы куды большыя намаганні. Ды і няцяжка сабе ўявіць, які б вынік меў бы такі візіт: пісьменнік з БССР прыязджае ў панскую Польшчу! Гэта выклікала б паўсюдныя падазрэньні — і да Коласа, які мае “сваякоў за мяжой”, і, каяшце, да саміх сваякоў. Тым болей прынамсі адзін з іх — малодшы брат Міхась Мішкевіч — і так ужо быў на кепскім рахунку ва ўладах: як рашучы прашуінік паланізацыі школы. Што і прымусіла настаўніка зарабляць на жыццё прастай сялянскай працай.

Не змяніла справу нават вельмі сумная падзея: у 1929 годзе памерла маці Пясяняра — чалавек, з якім у яго заўсёды была ментальная павязь. Ганну Мікалаеўну пахавалі на могілках Церабязкі бліз Мікалаеўшчыны. Зразумела, на хаўтуры сабраліся яе шматлікія нашчадкі ды блізкія сваякі. А вось Колас туды патрапіць не змог...

Наведаль свайх крзўных Якуб Колас здолел толькі ў 1940-м. Чаму не адразу? Пэўна, прычынай таму — той

Наш карэспандэнт Ілья Свірын з героямі тэлепраекта падчас здымак.

адмысловы дзіўнаваты прапускны рэжым, які ладны час яшчэ існаваў ва ўз’яднай Беларусі. М’яжа там, па сутнасці, заставалася, і перасекчы яе было зусім не так проста, як цяпер. Але ўрэшце ў Коласа з’явілася сур’ёзная нагода. У Мікалаеўшчыне здарыўся моцны пажар, і класік дайшоў да самога Панама-

У коласаўскіх мясцінах мне даводзілася бываць шматразова. А вось у Церабязкі дасюль не трапіў ніколі. Нават пра іх і не чуў. Хача Вясковы пагост на беразе Нёмана цалкам мог бы стаць яшчэ адным месцам літаратурнага паломніцтва. Дый не дзіва — пад сціплымі помнікамі розных часоў тут спачываюць і бацькі Коласа, і знакаміты дзядзька Антось, і многія-многія крзўныя. А распавесці пра кожнага з іх шкаваць, сакавітыя факты, пра якія не прачытаеш у падручніку, ахвотна пагодзіцца нашчадкі — іх і дасюль яшчэ багата жыве ў тых ваколіцах.

Адна праблема: сённяшні стан могілак. Вось і пахаванне маці самастойна знайсці не ўдалося. Добра, на дапамогу прыйшла ўнучатая пляменніца Коласа Галіна Мішкевіч. Непрыкметная магілка ладна абрасла траваю. Дайсці да яе пакуль можна, але побач — непразлыя джунглі!

Мясцовыя жыхары кажуць, што самі яны прывесці гэты пагост да ладу сіл не маюць: людзі ж збольшага пажылыя. На музейны філіял, пэўна, таксама надта разлічваць не выпадае. Нават дзіву даешся, як яму ўдаецца падтрымліваць такі беззазорны парадак на ўсіх сваіх аб’ектах — з ягонымі-та сціплымі чалавечымі рэсурсамі. Асабліва калі ўлічыць, што кожны з іх — гэта нават не асобны будынак, а цэлы сядзібны комплекс, дзе толькі касьба адймае шмат сіл. А ўсяго такіх чатыры!

Таму нашчадкі Коласа маюць надзею на мясцовыя ўлады. Зладзіўшы на могілках добрую талаку, цалкам можна будзе ўключыць іх у карту турыстычных мясцін Стаўбцоўшчыны. Можна, варта было б і далікатна паднавіць некаторыя помнікі — і найперш крыж, які вянчаў магілу бацькі Пясяняра да часоў “ва-яўнічага атэізму”. Яны ўжо даўно прамянулі — а крыж не вярнуўся дасюль.

Балазе, і нагода хутка будзе добрая: на наступны год выпадае 140-ы юбілей класіка.

К

“Белая Вежа” як палітра тэатральных фарбаў

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ТЭМА

“Белая Вежа” пачыналася ў 1996-м з жадання сабраць разам рускія тэатры былых саюзных рэспублік, аднавіць з імі творчыя сувязі. А калі трэба, аказаць і метадычную дапамогу. Вядома, кожная краіна, стаўшы самастойнай, імкнулася падкрэсліць нацыянальныя рысы свайго мастацтва. Гэта тэндэнцыя захавалася і сёння. “Жоўтае лісце” з Худжанда (спецыяльны дыплом за захаванне нацыянальных традыцый — народнай артысты Таджыкістана Сайром Ісоевай) было насычана таджыцкімі песнямі і танцамі, але чамусьці падплюсавую фанэграму — пры тым, што спектакль пастаўлены ў тамтэйшым тэатры музкамедыі, дзе выключна ўсе артысты — спевакі. “А.Л.Ж.И.Р.” з Тбілісі (спецдыплом за шчырасць гістарычнай памяці), заснаваны на дакументальных матэрыялах сталінскіх лагераў, падкрэсліваў грузінае паходжанне не толькі “башкі народаў”, але і Берыі. І тым самым выпрацоўваў неабходную ў такіх выпадках рэфлексію на чорныя, непрыемныя старонкі нацыянальнай гісторыі. “Гардэнія” з Ерэрвана (лепшы акцёрскі ансамбль) “мікшыравала” нацыянальна-сацыяльныя матывы, раскіданыя па ўсім тэксце сучаснай польскай п’есы, што ставілася ўжо ў Беларусі, і спектакль атрымаўся вельмі армянскі: са сцэнаграфіяй сада-аранжарэі і клаўнадай-буфанадай-эксцэнтрыкай, што адцяняе трагічны напал. Ды і фінальны “Дон Кіхот” тэатра Н. Касаткінай і У. Васілёва, які адначасова пачынаў далейшыя гастрольныя паказы гэтага калектыву, успрымаўся дэманстрацыйнай раскруткай расійскага брэнда (спецдыплом за творчую адданасць ідэалам рускага класічнага балета).

А што ж беларусы? І ў купалаўскай “Паўлінцы”, што як гасіяныя спектакль адкрывала фест ішчэ да яго афіцыйнага адкрыцця, і ў “Пане Каханку” тэатра імя М.Горкага нацыянальна-гістарычная тэма ўвасабляецца праз даволі традыцыйнае касцюміраванне відовішча. “Нобелеўскі тыздзень” Новага драматычнага тэатра не самы паказальны, але ж зварот да сучаснай беларускай драматургіі. У “Новай зямлі” Брэсцкага тэатра лялек да звычайнага рэалізму далася “матэрыялізаваць”, надзвычай відовішчныя ўва-

сабленні пораў году, прыродных выяў, нават святых, што бышам сыходзіць забарозу, і ўсё гэта цалкам адпавядае беларускай ментальнасці. Нарэшце, “Шлюб з ветрам” РТБД, прызнаны лепшым спектаклем фестывялу, сплітае ў адну непазельную повязь увесь клубок нацыянальных “алеміцян”: уласцівы айчынным тэатру пачатку ХХ стагоддзя жанр “абраду на сцэне”, зварот да народна-песенных цытат, амаль што абавязковых ледзь не ў кожным беларускім творы, сучасная драматургія нашага Паўла Пракко, заснаваная на “песенных шыклах” (“Дыджэй Павел”, “Два перстні”). Але ўсё гэта падала праз агульначалавецкі пытанні ўзаемаадносін пакаленняў, гендарнай праблематыкі, жыцця і смерці, міра і вайны, простых біблейскіх ісцін і заветаў, што ўпісваюць беларускую тэму ва ўлонне заходнеўрапейскага мастацтва розных эпох.

БЕЗ ЖАНЧЫН НЕ ПРА- ЖЫЦЬ

Так збегліся спектаклі, што ў цэнтры фестывялу аказалася жаночая тэма. “Шлюб з ветрам” — супрацьстаянне свякраві і нявесткі. “Тайна старога дома” Уладзімірскага тэатра драмы — гісторыя трох сёстраў (са спасылкай на Чэхава) і іх цётка-бабуля. Мюзікл NoRA “Тэатра Плігірмаў” з Іркуцка паводле “Лялечнага дома” Г. Ібсена — сыход шчаснай, здавалася бы, жанчыны ад мужа і дзяцця. “Гардэнія” — леталіч чатырох пакаленняў жанчын (бабуля, маці, дачка, унучка). “Восенская саната” з Алма-Аты паводле І. Бергмана — наладжанне ўзаемаадносін між знамай п’яністкай Шарлотай, для якой кар’ера заўжды была на першым месцы (лепшая жаночая роля — Ірына Лебсак), і яе дачкамі. “Жоўтае лісце” — апавед пра разняволенне сялянскай дзяўчыны-таджычкі. “Лёвшука” кішынёўскага тэатра “3 вуліцы Роз” — успаміны героя пра дзювох ягоных бабуль: украінку і яўрэйку. “Вій” Палеска-

га драмтэатра з Пінска па п’есе “Панначка” Ніны Садур паводле Гогаля — перасаснаваная трагедыя дзяўчыны, апанаванай чорнымі сіламі. “Дзень Б” гаспадароў фестывялу — сталенне і развенчанне ілюзій маладой расійскай эмігранткі ў Амерыку. “А.Л.Ж.И.Р.” — трагічныя гісторыі жонкаў “здраднікаў радзімы” з Акмолінскага лагера. “Бяспечная нота” Творчага аб’яднання “Нетэатр” з Ніжняга Ноўгарада — успаміны жанчыны пра сваё ванеае дзяцінства.

Сярод такога багацця няпростых жаночых лёсаў апынулася “Вяселле ў стылі рэтра” нашага Музычнага тэатра. Гледачы горача падтрымлівалі кожны выхад народнай артысты Беларусі Наталі Гайды, расійскія ж крывыкі здзіўляліся: ці можа

перамог на Міжнародным маладзёжным тэатральным форуме “М.@т.кантакт”. За гэты час там змяніўся акцёрскі склад, штоосы атрымалася крыху іначай. Але ўсё роўна ў спектаклі адчуваліся закладзеныя ў яго арыгінальныя ідэі рэжысуры (Ігар Казакоў), сцэнаграфіі і касцюмаў (Аляксандр Вахрамееў), драматургічнага вырашэння (інсцэніроўка рамана Вальтэра Рабіў Дзмітрый Багаслаўскі).

Сцэна са спектакля “Нобелеўскі тыздзень”.

ладзіліся “Тэатральныя кватэрнікі”, дзе артысты спявалі, музышчыравалі, распавядалі пра сябе, адказвалі на пытанні. Кожны з вечаў быў прысвечаны пэўным імёнам. Адпаведна, публіка ішла не толькі дзеля таго, каб адпачыць, седзячы за сталікамі з шампанскім, але і на сустрэчу са сваймі ўлюбёнцамі. У рамках гэтага новага праекту выступілі Ігар Пашэчка і лаўнж-дуэт ViKey Project, Улад Філіпаў — з уласнымі кампазіцыямі і кавер-версіямі сусветных хітоў. Асабіста я патрапіла на Jazz’t Du Et у складзе валакісты Ірыны Пашэчка і гітарыста Мікалая Сурмача — і была прыемна ўражана. Нязмушана атмасфера, што панавала ў тэатральным бары, спалучалася з зусім не рэстараннай манерай і не “кватэрна-хатнім” узроўнем выканання: гэта было тшчосыі накіхпат працягу тых мастацкіх салонаў мінуўшчыны (дастаткова загадаць Парыж сярэдзіны ХІХ стагоддзя), дзе выступалі лепшыя паэты і музыканты. Брэсцкія артысты шчыра дзеляліся тым, што ўпадабалі самі. А ўдзячныя гледачы згадвалі нават быліяя спектаклі, што даўно не ідуць: маўляў, праспявайце адтуль песню — вось так, зняшакі. І спявалі разам з артыстамі, часам падказваючы ім падзбытца за 15 гадноў словы.

ДАЕШ СІНТЭЗ МАСТАЦТВА!

Сёлетняя “Белая Вежа”, па-ранейшаму пазіцыянаваная як тэатральны фестываль, ішчэ больш настойліва, чым калі, рушыла ў бок сінтэзу мастацтваў. Гэты фестываль аднаў разныя віды тэатраў. Хоць на цяперашнім форуме не было вулічных спектакляў, якімі заўжды славяцца “Белая Вежа”, але былі прадстаўлены мюзікл, класічны і сучасныя балеты, спектаклі тэатраў музкамедыі і сцэльныя шэрагі праз музыкальныя спектаклі ў драматычных калектываў. Але справа не толькі ў такім “унутрытэатральным” сінтэзе: уласна тэатральная праграма спалучалася з дадатковымі мерапрыемствамі — выстаўкамі і канцэртамі.

У фае першага і другога паверхаў Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы, які заўжды выступаў галоўным арганізатарам свята і асноў-

най фестывальнай лакацыяй, разгарнулася экспазіцыя ІV Міжнароднага конкурсу тэатральнага плаката. Дарэчы, лаўрэатам другой прэміі апынуўся беларускі мастак Юрый Тароў — за адлюстраванне “Караля Ліра”. На ўваходзе ў глядзельныя залы можна было набыць адмысловыя фестывальныя сувеніры, разнастайныя вырабы рамеснікаў — чым не “Горад майстроў”?

У кавярні драмтэатра дам. Усяго дзесяць твораў, але якіх! Знакаміты эскіз касцюма Жар-пташкі Леона Бакста да аднайменнага балета Стравінскага — і побач выява балерыны, якая гэту партыю танцавала: “Партрэт Тамары Карсавінай” Савелія Сорына — з доўгай, выгнутай, папраўдзе лебядзінай шыяй, што літаральна паглынае аголеныя плечы. Ці эскізы сцэнічнага строю ўсё таго ж Бакста, што родам з Гродна, да балета “Жартаўнічы” гандвала: “Партрэт Леанід Мясін — у стылі “мадэрн у гістарычных касцюмах”. “Князьёўна” ўраджэнца Брэста Дзмітрыя Сцялецкага ўвогуле дэманструецца ўпершыню ў Беларусі, а “Казка” і дыптых “Баяры” дазваляюць прасачыць ўдзельныя іканапісы, якім гэты скульптар і мастак таксама займаўся, на яго жыццёвую манеру. “Вежа Брысак” Фрайбіш-Шрагі Царфіна наўпрост асацыюецца з камянецкай Белай Вежай, што знаходзіцца непаладзёк ад Брэста і дала назву ўсяму фестывалю (дарэчы, некаторыя ранейшыя такія фестывалі адкрываліся ля сцен гэтай вежы і, у прыватнасці, у 2001-м — “Новай зямлі” віцебскага Нацыянальнага драмтэатра імя Якуба Коласа і лаўнж-дуэт ViKey Project, Улад Філіпаў — з уласнымі кампазіцыямі і кавер-версіямі сусветных хітоў. Асабіста я патрапіла на Jazz’t Du Et у складзе валакісты Ірыны Пашэчка і гітарыста Мікалая Сурмача — і была прыемна ўражана. Нязмушана атмасфера, што панавала ў тэатральным бары, спалучалася з зусім не рэстараннай манерай і не “кватэрна-хатнім” узроўнем выканання: гэта было тшчосыі накіхпат працягу тых мастацкіх салонаў мінуўшчыны (дастаткова загадаць Парыж сярэдзіны ХІХ стагоддзя), дзе выступалі лепшыя паэты і музыканты. Брэсцкія артысты шчыра дзеляліся тым, што ўпадабалі самі. А ўдзячныя гледачы згадвалі нават быліяя спектаклі, што даўно не ідуць: маўляў, праспявайце адтуль песню — вось так, зняшакі. І спявалі разам з артыстамі, часам падказваючы ім падзбытца за 15 гадноў словы.

Яшчэ адной фестывальнай разначаккай стала выстава “Шлях да сцэны” з вольным уваходам для ўсіх ахвотных, уключаючы выпадковых мінакоў, што зацікавіліся ўбачаным біблор-

Сцэна са спектакля “Нататкі юнага лекара”.

быць актуальным сёння апавед пра трох сталых, даволі паспяхоўных жанчын (адна з іх — былая прымадонна), згодных імгненна кінуць усё і з’ехаць у вёску, дзе прыбіраць на вуліцы, за дзядком-жаніхам.

Сапраўднымі зорчакмі на фестывальным небасхіле ўспрымаліся творчыя працы беларускіх тэатраў лялек. Дарэчы, пераможцы “Шлюб з ветрам” ставіла тая ж каманда, што працавала над “Нататкамі юнага лекара” сталічнага тэатра лялек (лепшая мужчынская роля — Дзмітрый Чуйкоў); рэжысёр Яўген Карняк, мастак Таццяна Нерсісян, кампазітар Кацярына Аверкава. Дый у іншых пастаноўках адчувалася ўдзельнае адпаведнае эстэтыкі. Тое ж з’яўленне Вяі ў згаданым пісьмім прачытанні вырашалася праз жудаснае аблічча роставай лялькі. На жаль, не вельмі ўдала прайшоў “Кандыд, або Апытывізм” з Магілёва, што два з паловай гады таму

Адразу дзве выставы аднаго фатографа — Марыны БАЦЮКОВАЙ — гэтым часам праходзяць у прэстыжных выставачных прасторах сталіцы. Галерэя “Панарама” Нацыянальнай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь запрашае на “Вопыт прысутнасці”, Палац мастацтва — на выставу “Тыя”. Як часта здараецца з праектамі менавіта гэтага фотамастака, да іх прыкута ўвага і публікі, і прэсы, і культурнай грамадскасці. Бо Марыну Бацюкову можна віншаваць не толькі з новымі выстаўкамі, але і з юбіляямі, бо аўтарытэт і папулярнасць творчага поспеху абцягаюць нешта адметнае і на гэты раз, бо сама асоба майстра і яе ідэі здольныя натхняць многіх людзей. Разам з аўтарам “зазірнём” на юбілейныя выстаўкі.

Надзея КУДРЭЙКА

Моманты, калі захоплівае дух

Напрыканцы жніўня Марына Бацюкова адзначыла 60-гадовы юбілей, а ўвогуле ў яе сёлета 30-годдзе творчай дзейнасці. Наколькі творца рознабковы, можна зразумець хоць бы па пералічэнні званняў і статусаў: сябра Беларускага саюза мастакоў, намеснік старшыні Беларускага аб’яднання фатографістаў, мастак па рабоце са скульпрай, куратар шматлікіх выставак у Беларусі і за мяжой, лаўрэат многіх прэмій, аўтар кніг і радыёперадач. Зараз мы спынімся толькі на дзвюх выстаўках, актуальных у гэтыя дні.

— У Палацы мастацтва адкрылася ваша юбілейная выстава “Тыя” — своеасаблівае рэтрэспектыва, у якую ўвайшлі асобныя фатаграфіі з розных праектаў. Думам, што праекты гэтыя падбіраліся не выпадковым чынам, кожны з іх для вас значны і каштоўны...

— ...І нават знаковы. Праўда, я хацела выкарыстаць фота з чатырох серыяў, аднак атрымалася толькі з трох. Чаму менавіта з іх? Калісьці, гадоў дзесяць таму, я мела гонар паказаць сваё партфоліа легендарнаму фатографу Антанасу Суткусу, заснавальніку літоўскай школы фатаграфіі. Мы многа гаварылі, абмяркоўвалі — я была ў яго атэлье ў Вільнюсе. І вось ён сказаў, што лепш за ўсё ў мяне атрымліваюцца партрэты і мне трэба сур’ёзна пра гэта падумаць — маўляў, яны такія выразныя, проста “гавораць”. Спалдар Антанас знайшоў яшчэ многа пераканаўчых слоў, а да такога аўтарытэта не гэта праслухаць. І калі я зараз думала пра рэтрэспектыўную выстаўку — а не хацелася, каб гэта быў прости зборнік з мінулых работ, трэба было стварыць праект са сваім тварам — я ўспомніла ягоныя словы і вырашыла вярнуцца да партрэтаў.

— На адкрыцці выставы вы працягвалі пісьменніцка Джорджа Карліна: “Жыццё вымяраецца не колькасцю ўдыхаў і выдыхаў, а момантамі, калі захоплівае дух”. Я так разумею, што вашыя фота якраз такія моманты і адлюстроўваюць.

— Менавіта. Вось чаму партрэты: бо я думаю, што самае галоўнае, самае цікавае, самае важнае — гэта людзі. Калі ты спрабуеш зразумець іншага чалавека, ты ўзагагачаешся сам. Кожны чалавек — адкрыццё. І фатограф у дазволенай яму ступені робіць гэтыя адкрыцці дасяжымымі для ўсіх. Але для выставы патрабавалася тэма, якая ўсё аб’яднае. Так узніклі лютэрскія побач з фатаграфіямі: “прыгажосць у вачах таго, хто глядзіць”. Калі чалавек прыйшоў на выста-

«Парыж» з серыі «Вопыт прысутнасці».

ву, значыцца, ён хоча ўбачыць, але ж у фота ён бачыць і свае вочы, сваё адлюстраванне. Так узнікла назва “Тыя”: гэта і “тыя”, і “ты і я”, кожны з нас. Адлюстраванне жыцця ў мастацтве і мастацтва ў жыцці.

— Кожная з трох серыяў, абраных для выставы, у свой час мела даволі значны рэзананс. Зразумела, усю вашу творчасць мы сёння не ахопім, але хаця б пра тую частку, на якую зараз можна паглядаць у выставачных залах, вартга расказаць трохі больш падрабязна.

— Адначасу яшчэ адну ідэю, якая аб’ядноўвае ўсе тры серыі, — гэтыя фота вымагаюць ад гледача ўмення адчуваць іншага чалавека, патрабуюць здольнасці да эмпатыі. І праект “Рэха цішыні” менавіта пра жаданне і здольнасць разумець і бачыць прыгажосць у людзях — яго я здымала ў 2010 годзе ў майстарні “Фарба”, дзе пад кіраўніцтвам Дзмітрыя Ярмілава дзесці з парушэннямі слыху займаюцца жывапісам. У гэтых дзсях ёсць асабліва прыгажосць — яны эмацыйныя, яны жэстыкулююць, у іх такія выразныя міміка, пластыка, вочы. І мы разумеем, што ім нешта ўжо даводзіцца пераадольваць, што ім патрэбна наша ўвага і павага, — у праекта многа сэнсаў: “хо-чаш нас пачуць — глядзі”. Праз дзесяць гадоў я ізноў пайшла ў студыю “Фарба”, ізноў знайшла для сябе цікавыя аб’екты. У мяне ўвогуле не атрымліваецца так, каб нешта зрабіць і забыцца, — калі былі шчырыя эмоцыі, перажыванні пад час працы, яны са мной і застаюцца.

Другая серыя фота — “Сам-насам”. Наш знакамiты рэжысёр-дакументаліст Уладзімір

Фота Андрэя Шчэкіна

быць здаровымі, каб перажыць складаныя часы.

А самая вялікая і апошняя па часе серыя — “Рызома”. Назва ўзята з батанікі, рызома — гэта сістэма каранёў, але ж гэта яшчэ і філасофскі тэрмін. У аздабленні выставы ідэя каранёў, дарэчы, выкарыстана. У гэтым праекце — 50 партрэтаў беларусаў, якія з’яўляюцца для мяне кропкамі прыцягнення, якіх я люблю, ведаю і паважаю: пісьменнікі, мастакі, музыканты і многія іншыя — знакавыя фігуры. Побач з фатаграфіямі з праектаў “Рэха цішыні” і “Сам-насам” гэтыя партрэты вядуць да з’яўлення новага сэнсу. Кожнага з герояў серыі “Рызома” я прасіла напісаць адно значнае слова, якое, на іх погляд, вызначае беларусаў: культуролаг Максім Жбанкоў напісаў, напрыклад, “Радзіма”, мастачка па шкле Алена Атрашкевіч — “крохкасць”, пісьменнік Альгерд Бахарэвіч — “улада”... І гледачам я прапаную напісаць на лютэрках сваё значнае слова, а сама я на адкрыцці напісала “адпавядаль”. Гэтая серыя — пра рэчы, якія складаюць нашу беларускую ідэнтычнасць. Дарэчы, два гады таму “Рызома” былі ў шорт-лісце Нацыянальнай прэміі ў галіне выяўленчага мастацтва.

— Вы згадалі пра чашвэртны праект, які не атрымалася выстаўіць...

— Гэта мой боль, маё расчараванне. Яшчэ абавязкова мусілі быць фота з серыі “Сула. Непарыўнае”. Да тэмы нашай ідэнтычнасці я ўвогуле звярталася

неаднойчы, у нейкай ступені яна прысутнічае і ў праекце, які я здымала на працягу чатырох гадоў пад час свята “Пахаванне стралы” ў вёсках Неглюбока і Стаўбун на Гомельшчыне — свята мае міжнародную славу, адно з наймогіх, унесеныя ў спіс сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА. Частка праекта — менавіта партрэты. Аднак гэта, натуральна, не проста рэпартажныя здымкі з народнага свята — мовай вобразаў гаворыцца пра сутыкненне мінуўшчыны і сучаснасці, глабалізацыі і традыцыі: можна доўга расказваць і тлумачыць, але лепей усё ўбачыць. Прыгадаю хіба адно фота: на ім толькі тры пары ног, трох жанчын, якія, уздымаючы пад рукі, ідуць у поле “хаваць стралу”. Адна бабуля ідзе ў нацыянальным строі, усё я мае быць — а на нагах у яе старыя стаптанья красуюць Adidas. Другая — маладая цяжарная жанчына, і на назе ў яе татушка. Трэцяя — мясцовы бухгалтар — класіка, у чорных туфлях.

Серыя “Сула. Непарыўнае” мела надзвычайны розгалас, мінчане дык і прыгадоўч, як пяць гадоў таму ў дворыку Нацыянальнага гістарычнага музея — на вокнах, на сценах — выстаўляліся вялікія фота з гэтага праекта. Нейкія работы былі зроблены нават у пяціметровым памеры, а гэта ж усё вельмі нятанна. Талы ў мяне быў спонсар, дзкуючы якому мы маглі зрабіць спецыяльныя вулічныя планшэты з сальвентным друкам, нацягнуць іх на рамы, пры дапамозе пал’ёмнага крана размясціць у вокнах. Поспех быў такі вялікі, што тэрмін працяглай чатыры разы, выстава ішла ледзь не паўгода. Потым яна выстаўлялася, напрыклад, у Львове, у Алма-Аты, прычым па лініі дзяржавы і пасольстваў. За “Сула. Непарыўнае” ЮНЕСКА ўзнагародзіла мяне сваім дыпломам.

А з-за таго, што спонсарская дапамога афіцыйна ішла Нацыянальнаму гістарычнаму музею, я не магла пасля забраць гэтыя вялікія надрукаваныя работы, да таго ж Гістарычны музей і меў планы на іх. І вось месяцы за два да сёлетняга юбілейнай выставы — а мя нават думалі размясціць некаторыя з планшэты проста на фасадзе Палаца мастацтва, каб усё бачылі — я тэлефаную ў Гістарычны музей і пытаюся, якія паперы і ад чыйго імя трэба падрыхтаваць, каб узяць шэраг работ для новай выстаўкі. І тут чую — усё работы знішчаны! Я проста не веру, думаю, нейкая блытаніна. Не, потым высвятляецца, што была патрэба вызваліць памяшканне, дзе гэтыя, паўтарыся, дарэчы, з сальвентным друкам, вялізныя фатаграфіі захоўваліся, дык усю серыю проста знішчылі. Восць хіба магчыма ў такое паверыць? І супрацоўніца музея мне яшчэ кажа: “А што тут таго, гэта ж проста фатаграфіі”. Я нават разгубілася. Зразумела, самі фота ў лічбавым фармаце ў мяне захаваліся, але калі пачынаю ўяўляць сабе, як яны знішчалі мае работы — спальвалі, рэзалі, ці як? — мне ажно не па сабе робіцца. Чаму іх не гэта было проста аддаць мне? Чаму іх хаця б не прадалі?

Фота Надзеі КУДРЭЙКА

На выставе «Тыя» ў Палацы мастацтва. З серыі «Сам-насам».

Вядома, у кожнай — нават добрай — традыцыі ёсць нешта ад завядзенікі. Але не бачу ў гэтым вялікай заганы. Куды горай, калі тая завядзёнка перарываецца — што мы спрач назраем у фестывальнай справе праз пандэмію. Як ні як, фэсты для многіх аўтароў — ці не адзіна зразлівая магчымасць калякты з аўдыторыяй. Гэта можна сказаць і пра пластычныя тэатры ды групы сучаснай харэаграфіі. Іх "профільны" форум PlastForma ужо мае сваю гісторыю — раслачаўся ён у 2013-ым. Для незалежнага праекта, які ладзіцца на энтузіязме, тэрмін вялікі. Летась фэст атрымаў грант Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь — але, вядома ж, быў адменены, як і амаль усе іншыя культурныя падзеі. Але падтрымка стала добрай матывацыйнай арганізаваць яго сёлета.

Душа і цела на адной PlastForme

рэзытантальнай і вертыкальнай (дазкуючы выхалстонаму акрабачычнам майстэрству Дзімітры Скачкова). Герой нібы пагружаецца лагара нагамі на марское дно, дзе бруць нейкая даўная форма жыцця, якая часам набывае антрапаморфныя рысы. У спектаклі досыць цяжка знайсці канфлікт, там наўмысна няма структуры... Мала руху, і часта ён запаволены. Але ўсё гэта спардаж папраўдзе гіпатэтычнае уздзеянне на глядача. Нібыце самога акаунуюць у тое асяроддзе, якое ствараць акцёры. Калі гэтая пастаноўка была названая камернай, дык тры астатнія беларускія — і пагадоў. Амаль усе астатнія ўзельнікі, па сутнасці, задаволены фарматам "акцёр на пустой сцэне". Плюс гэтыя асаблівае (часам вельмі) ўдалае, як у выпадку са спектаклем Somebody's Home Яўгеніі Нікалаічук, нейкія мінімальныя дэкарацыі і часам праекцыя. І ўсё гэта не "ад беланасіі"... За спіннай у акцёраў была цёмная і пустая глядзельная зала Палады пераўтварылася ў паўнаватратны спектакль, які албаваецца адрозніваць ад двух плоскасцяў — га-

Пастаноўка "Пад плошчу" адлюстроўвае асабісты досвед стваральніка, які за свай не надта пакуль доўгі век паспеў перажыць мноства войнаў. Танец для яго мае практычную карысць — гэта спосаб уратавацца ад бомбы. Рух пачынаецца з інстынктыўнай спробы ўхіліцца — і пераўтвараецца ў захватныя скакі. У гэты момант ты не ведаеш, што табе рабіць: плакаць або ў такт пласкаць у ладкі. Гэты захватны спектакль, поўны чорнага туману ды з'явіліся саптары, і сапраўды "параў" залу. На тле спектакляў з іх адрэпетаванымі і выверанымі рухамі досыць выгодна глядзецца перфармацыйна імпровізацыя. І перадумі на прычыне сваёй сурасцінасці, незауначанасці, натуральнасці. Фэст прапанаваў досыць новы і рызкоўны фармат такіх дзеяў — харэаграфічны батл. Падзільваюцца на дзве каманды, яго ўзельнікі навіперадкі выконвалі досыць вынаходлівыя і вычарныя заданні вядоўшаў — у якасці натхнення прапаноўвалася музыка, рэчы, кіно, літаратура... Пры гэтым танцоры старанна ўдалвалі той напад жарсцяў, якія ўласцівы хутчэй рат-балам.

рознае тэмы. Асабліва калі гэта цела непаруна спалучанае з глыбокай і чулай душою. А яшчэ фэст меў такі важны атрыбут, які цырымонія адкрыцця і закрыцця. Вядома, бездынамічнай дарожкі ды іншага падыму. Быў хіба што звычайны дыван, на які ўзельнікі харэаграфічна перфармансу паявалі з пластыкавымі вывабалкамі. Кароткія прамоўныя арганізатары былі ўдзельцамі групы Strucutures пад гукі Мінск Improvisers Orchestra. Калі ўсе паверкі фэст Палады культуры чыгуначнікаў запноўны вычарныя поствы, якія літаральна падняліся на паверхні пад шапелныя гукі тузіна самых розных інструментаў, стала адрозніваць з'яўляюцца свята атрыматы. І хаяа гварыцца арганізатары Марыя Фаменка і Іна Аладзіна запноўны, што яно ладзіцца ў апошні раз, хочацца верыць: яны перадуваюць. Такі форум, безумоўна, патрэбны: прычым не толькі самым узельнікам, але і публіцы. Яе амаль заўсёды набывалася поўная зала.

Ілья СВІРЫН / фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Фэстываль атрымаўся. Амаль тыднёвая праграма ўключала не толькі дарослых, але і дзіцячыя паказы, а таксама майстар-класы. Ты быў у гэтым сумненні. Па шчырасці, так. Міжнародны фармат фэсту забяспечыў хіба алан гоцыя, які правяўся ажно з Лівану, а таксама трансляцыі аўстрыйскіх спектакляў. Ды і беларуская праграма была прадстаўлена куды больш сціпла, ніж раней. Але ж гэтая акалічнасць адлюстроўвае хутчэй час, чым творчы патэнцыял. Такія раскошныя пастаноўкі, які пазатлашні Ехіт Сяргея Паўракава — мультымедыйнае шоу з сютыўнай уздэльнікаў, якое албывалася ў вільямным завадскім ангары — маглі б скласці гонар любому фэсту. Але час цяпер зусім неспрыяльна для буйнікі і затратных тэатральных праектаў: каб саб-так акупіцца, ім трэба збіраць натоўпы глядачоў, што ў кавідную пару амаль нерэальна. Вось і традыцыйны хэдлайнер фэсту, пластычны тэатр InZest, прапанаваў куды больш сціпую, чым бывала раней, пастаноўку. Калі звычайна іх перфармансы з серыі "Х-традыцыя" адрозніваюць спецыфічныя адмысловыя месца, і "танчавы" ужо ад яго), гэтым разам дзея атрымаўся тым-спеціфічным — залежнай ад часу. На пачатку з нагоды любімога лідара тэатра Вячаслава Іназемца планавалася куды больш маштабная і вільямшыня дзея, але тыя планы даваялося адклікаць на далёкую будучыню.

У той час, калі ў Мінску адзначаўся Дзень горада, у нашай сталіцы гасцяваў вядомы скульптар, народны мастак Расій Салават Шарбакоў. Ён аўтар шэрагу манументаў, па якіх можна вывучаць гісторыю краіны ад старажытнасці да нашых дзён — летанісна Русь, Маскоўская дзяржава, Расійская імперыя, Савецкі Саюз, Расійская Федэрацыя. Святары і дзяржаўныя дзеячы, людзі культуры і навукі, салдаты 1812 года, Першая сусветная і Вялікая Айчынная. Творы 66 гадоў. Калі браць за эталон узрост Мікланжэла, дык Салават мастацтвам адносна малады — а значыць, шмат што яшчэ здолее зрабіць дзеля славы сваёй радзімы, папулярнага нацыянальнай гісторыі, прасяцьку рускай мастацкай школы. Акрамя чыста мастацкіх вартасцяў, ягоныя творы цікавыя тым, што ў іх візуальна ўвасаблены некаторыя чыннікі духоўнай культуры і дзяржаўнай ідэалогіі сённяшняй, постсавецкай, Расіі. Наш карэспандант меў гаворку са скульптарам. Прапануем увазе яе фрагменты.

— Вы ў Мінску дзеля нейкага пратакольнага мерапрыствы альбо маеце творчыя планы на наш горад? — Тут адрозніваць некалькі слаёў інтарэсу. Па-першае, я чалец Грамадскай палаты Саюзнай дзяржавы, і праз гэта ў нас кантакты з Беларусцю пастаянныя. Да таго ж я ўвогуле заўжды з задавальненнем прыязджаю ў Беларусь. Тут мы ў свой час рабілі Дом Масквы ў Мінску. Ал гэтай працы засталася добрая ўспаміна. Акрамя таго, я з задавальненнем лабываю на турніры па вольнай барацьбе на прызы Аляксандра Мяздзельца. Гэта кумір усёй моладзі Савецкага Саюза, і спартовай і не спартовай. Я ў свой час таксама займаўся барацьбой, але не класічнай, як Мяздзельца, а самба. Па малалых гадах быў я ў Беларусі са студэнцкім будаўніцтвам на Гомельшчыне, у Рэчыцы. У мяне шмат сяброў беларусаў.

Зараз жа мы займаемся помнікам у пасёлку Баравуха, каля Наваполацка. Гэта будзе помнік дэсантнікам, што загінулі ў Афганістане падчас увады войскаў. Вырашаем арганізацыйныя пытанні з адміністрацыяй Баравухі і Наваполацка, творчыя — з мінскім саветам. Думка, у гэтым годзе мы помнік пасям.

— На вашым творчым радаху мноштва манументальных твораў і ў Расіі, і за яе межамі. Што можае вы сарва і вылучыць найбольш значныя? — Я не буду арыганальны, калі скажу, што для мастака ўсе ягоныя творы як дзеці. Важныя і вялікія, і невялікія, усе дарыга, бо ў кожнаму ўкладася душу. Канешне, вельмі важныя работы для сіен Крамля. Гэта Аляксандраўскі сад,

помнік патрыярху Герману. Ён натхніў Мініна і Пахарскага. Гермаген быў закатаваны інтэрвентамі. Значныя для мяне помнікі Аляксандру І, князю Уладзіміру, інжынеру Шукаву, Каралеўу Сяргею Паўлавічу. Хутка будзем адкрываць у Маскве, на Пірагоўцы, помнік падзвігу мелічных работнікаў у барацьбе з Ковід-19. Многія з іх правілі сапраўды героізм, многія на жаль загінулі. Яшчэ задала помнік у Вязьме ваеннапалонным, расстраляным нямецкімі акупантамі. Гэта дзясяткі тысяч ахвяр. Я назваў тое, што адрознівае вельмі цяжка нешта вылучыць.

— Скажыце, а ці вартыя тэрыторыі Крамля і побач з ім ставіць новыя помнікі? Там жа прастора і так насычаная культурна-гістарычнымі каштоўнасцямі. Вось у нас у Мінску далёка не ўсім даспадобе тое, што на Верхнім горадзе — гістарычныя цэнтры сталіцы, з'явілася апошні час столькі скульптур самага рознага характару і тэматыкі. Ёсць меркаванне, што гэта ўжо перабор, бо тут ужо і так за кошт архітэктурнай прастора эстэтычна арганізавана. А нецэ прыгажосці не стае... — Аднараг падобна саветам. Думка, у гэтым годзе мы помнік пасям.

— На вашым творчым радаху мноштва манументальных твораў і ў Расіі, і за яе межамі. Што можае вы сарва і вылучыць найбольш значныя? — Я не буду арыганальны, калі скажу, што для мастака ўсе ягоныя творы як дзеці. Важныя і вялікія, і невялікія, усе дарыга, бо ў кожнаму ўкладася душу. Канешне, вельмі важныя работы для сіен Крамля. Гэта Аляксандраўскі сад,

што ёсць, а на пачатку XX стагоддзя ўсё ж такі было вырашана годна ўшанаваць памяць святара-лакуніка помнікам таксама на Краснай плошчы. І ставіць ён мусіў там, дзе зараз маўзалеў Леніна. У 1911 годзе албыўся конкурс, у якім браўлі ўдзел самыя вядомыя скульптары таго часу. Першая сусветная вайна і наступныя палзеі перашкодзілі рэалізацыі праекта. Такім чынам, Гермаген заставаўся забытым. Ініцыятарам пабудовы помніка ў нашы дні стала Руская праваслаўная царква. І, беручы да ўвагі значнасць асобы і яе ролю ў гісторыі, месца для помніка знайшлі побач з Крамлём ў Аляксандраўскай саіце. Тут ён і паўстаў. І гэта не адзіная скульптура

тая асоба прычынілася? Ці можа, у такіх выпадках вы вылучаеце нейкі адзін аспект? Да прыкладу, той жа князь Уладзімір не быў "белым і пухлятым". На ягоным сумленні спалены Палац, трагедыя Рагнеды... — Тое, і іншае слухна. Па-першае, зразумела, вылучае адзін аспект, і на яго арыентуемся. Таму што ведаем, што нават былі былыя злычынныя становішчы магнама і засноўвалі манастыры, І ўвогуле Хрысціянства — гэта ралігія прашных людзей, якія ўсевадмаюць сваю грахоўнасць і зольнага да пакаяння. Потым, калі ўзяць Еўропу часоў князя Уладзіміра, дык гэта абсалютна варварскія асяродка, хорсткасі панавала

такая. Курскую дугу немцы хапелі самкнуць. А з нашага боку яе расоўвалі: адзін напрамак на Харкаў, другі — на Арал. Паўднёвы фас, там ваяваў Хрушчоў, і маркуюць, менавіта таму Прохараўку паднялі як галоўнае сражэнне Курскай дугі. І манумент Вучэціна якраз і быў прысвечаны гэтаму сражэнню. А на паўночным фасе былі такія ж баі, нават больш хорсткасі. Там, дзе Прохараўка, вавалы танкі супраць танкаў. А тут была іншая сітуацыя — супраць нямецкіх танкаў вавалва пелына. Сапёры паднялі міны наўпрост пад гусеніцы. Поззіваў, гераізму было не менш, чым на паўднёвым фасе. У Прохараўцы ўжо

Манументальны летапіс: ад пачатку гісторыі да нашых дзён

Фрагмент помніка "У барацьбе супраць фашызму мы былі разам".

Помнік "Развітанне славянкі".

паўсюль. І альтэрнатывай гэтаму будзе вера, хрысціянства. Менавіта хрысціянства як пачатку шляху да веры, якая ў выніку стала асноўным духоўным, дзяржаўным і культурным стражнем для нашай зямлі, і прысвечаны помнік. — Традыцыйнае пытанне пра вашы творчыя планы. — У нас з'яўляецца вялікі конкурс прысвечаны Курскай бітве. Я збіраюся ў ім удзельнічаць. — А чаму б сёння проста не вярнуцца да таго праекта, які рабіў Вучэцін, і рэалізаваць яго? Ці, можа, той праект маральна старастаў? — Каб зрабіць нешта па праекце Вучэціна, трэба быць Вучэцінам. Такі праект сапраўды быў, але па нейкіх прычынах ён не быў рэалізаваны.

І я хачу бы сабраць калектыв для ўдзелу ў конкурсе. Каб у ім абавязкова быў беларускі скульптар. Можа, нехта з Украіны. Каб разам былі расійцы, пажадана скульптар з Курска, беларус, украінец. Разам, як калісьці на вайне. Магчыма яшчэ далучыцца ў іх прадстаўнікі Сярэдняй Азіі. А паколькі я цяпер у Мінску, дык думаю пра тое, што канкрэтна мог бы прадстаўляць у гэтым вялікім праекце Беларусь. Час, каб сабраць аўтарскі калектыв, яшчэ ёсць. Гэтыя ўзельнікі ўжо

І гэта не адзіная скульптура

І гэта не адзіная скульптура

Манументальны летапіс: ад пачатку гісторыі да нашых дзён

Фрагмент помніка "У барацьбе супраць фашызму мы былі разам".

І гэта не адзіная скульптура

Яўген РАГІН

Я так і раблю ўсё жыццё. Без грыбоў не застаюся. Як і мас сыны. А лясны досвед і ў горадзе патрэбны. Нежк спышаліся, прыпаркавалі легкавік невядома дзе, потым шукалі доўга. Прыйшлося ўключыць палешука. Інстынкт хуценька вывёў да аўто. Метафізіка?.. Мо і так. Урэшце, калі сутыкаемся з нечаканасцю, часам кажам: “Нешта ў лесе здарылася”. І гэта не проста словы.

Штосьці я пра грыбное шчасце не пісаў. Выпраўляю сітуацыю. Мы ў грыбы з кошыкамі, а вясковы дзядзька Ілля — заўжды на калёсах. Маўляў, буду я вам на дробязі разменьвацца. Палаецца, конь Васька сам ужо цудоўна ведаў, дзе жыць баравікі. Вось аднойчы і прывезлі грыб, шляпка была памерам з саламяны брыль. “Цар-грыб, — сказаў дзядзька. — Усім нам на шчасце!” Ён свайго не дачкаўся. Чакаю за яго я.

Мы шмат пісалі пра грыбныя акцыі. І ў клубах, і ў бібліятэках. Чарговая — з адзела метадычнай работы **Свіслацкага раёна. 12 верасня ў аграгарадку Новы Двор** прайшло свята грыбоў. Вы частаваліся грыбным супам, прыгатаваным на вогнішчы? Майце на ўвазе, што на Свіслаччыне такім пастаянна частуюць, і ніхто ад пахучай смакаты не адмаўляецца. Аднак на мінулым свяце не толькі елі, але і фотавыставу разглядалі, канцэрт глядзелі ды слухалі. Выступіў вакальны гурт “Спадчына” **Грынкаўскага** сектара клубнай і бібліятэчнай работы, а таксама аргысты раённага цэнтра культуры. “А ў Навадворскім сельскім клубе, — напісала загадчык адзела метадычнай работы Таццяна Вярбіцкая, — у рамках свята адкрыўся музейны пакой “Рамёствы і народная творчасць”. Адна з яго экспазіцый прысвечана народнаму майстру Беларусі **Ніне Боцвіч**. Таццяна Вярбіцкая, да слова, таксама адкрыла сёлета свой баравіковы рахунак: прынесла з лесу амаль два дзясяткі белых. І гэта не лічачы лісчак, курачак ды сінякоў з абакіямі. Пра грыбы я гатовы бясконца. Але ёсць і іншыя неадкладныя тэмы.

Асобная гаворка — пра бібліяночы. У грыбоў храм — лес, у кніг — бібліятэка. Гэта словы Волгі Зяянчкоўскай — бібліятэкара па сувязях з грамадскасцю адзела бібліятэчнага маркетынгу Астравецкай раённай бібліятэкі. Спаларыня Вольга паведала пра акцыю “Бібліятэка — тэрыторыя без межаў: “Нават пра дзіцячых чытачоў падумалі. Для чытачак была падрыхтавана незвычайная фотазона. Кожная наведвальніца бібліятэкі магла перанесіцца ў сярэднявекі, адчуць сябе гераній іншай эпохі. Дэ-

Верасень, дажджы — час грыбнага панавання. Год на год не прыпадае, але нават у неспрыяльны сезон знаўца абавязкова знойдзе ў лесе свой грыб. Толькі ведаць трэба, як з тым лесам абарачацца. Лепш за палешука ў такім пытанні ніхто не разбіраецца. Я — палешук. Але спачатку пра іншых папчэнікаў па грыбным вышуку. Письменнік **Андрэй Федарэнка** — з Мазыршчыны. Цэнтр Палесся, можна сказаць, дзе патомных грыбнікоў — кожны другі, не лічачы кожнага першага. **Андрэй** — аўтар твора “З кошыкам”. Раю прачытаць тым, хто не надта знаёмы з лесам і яго дарами. **Барыс Пятровіч** — з Хойніцкага раёна. Нарадзіцца ў вёсцы Вялікі Бор і не разбірацца ў баравіках немагчыма. Але прэзаік пайшоў далей: паляшукіця вясковыя норавы вельмі натуральна ўкараніў сярод сталічных гмахаў. Вялікі аматар друкаванага слова, ён даследуе гарадскія кнігарні, як лясныя грыбныя мясціны. Кошык і ў яго заўжды поўны.

Лес — храм. Горад — скарбонка грахоў. Маліцца трэба часцей. Метафізіка? **Мабыць, І нездарма пазт Анатоля Сыс (з рэчыцкага Палесся) адзін са зборнікаў назваў “Пан Лес”.** Я — таксама паляшук. Бацькі пачалі мяне браць у грыбы гадоў з пяці. **Тата вучыў: “Перад уваходам у Лес павітайся з ім абавязкова. Скажы, што шкоды не наробиш, падтрымкі ў Гаспадара папрасі”.**

Час грыбнаго шчасця

караціць зрабіў бібліятэчны мастак.”

Гелена Гардзей, загадчык адзела па абслугоўванні дзіцячага чытача **Ашмян-**

скай раённай бібліятэкі, распавядае: “*Наша бібліяноч называлася “Магія кнігі”. Для дзяцей падрыхтавалі тэатралізаваную праграму*

“Чароўная феэрыя”. Дзёно аформліў у стылі фэнтэзі. Для самых маленькіх працаваў “Мультисалон”. Надзвычай крэатыўнае

мерапрыемства прайшло ў **Столінскай** цэнтральнай раённай бібліятэцы. Тут падвільні вынікі раённага конкурсу “Бібліятэку сваю намалюй”. Сапернічалі 83 чытачы (ад 6 да 15 гадоў) з 16 устаноў. У сацыяльных сетках правялі галасаванне. Лепшымі ў трох узроставых групах прызнаны чытачы: са **Столінскай** раённай дзіцячай бібліятэкі — **Жэня Ляшквіч**, з **Альшанскай** сельскай — **Алена Кажаноўская**, з **Гараднянскай** СБ — **Ліза Ласіцкая**. Пра гэта напісала метадыст **Столінскай** райбібліятэкі **Ірына Грэчка**.

У **Шчучынскай** дзіцячай бібліятэцы не ноч была, а бібліязмарканы. Вось што напісала загадчык адзела бібліятэчнага маркетынгу **Таццяна Крэсінская**: “*Ме-*

рапрыемства называлася “Кніга — шлях да зорак”. Пастараліся зрабіць для дзяцей казку. Да слова, чытачы, што мелі запэчычанасць на бібліятэчных кнігах, мелі магчымасць вярнуць затрыманьня звыш тэрміну выданні”.

А ў **Шчучынскай** раённай бібліятэцы, па словах бібліятэкара адзела абслугоўвання і інфармацыі **Ірыны Гудач**, прайшоў бібліядзень “*Нам з кнігай прызначана сустрэча*”. Акцэнт быў зроблены на падрабязным аналізе сёлетніх кніжных навінак.

Аналагічныя інфармацыі прыйшлі з **Ваўкаўскай**, **Жабінкаўскай**, **Слонімскай** раённых бібліятэк і **Малабераставіцкай** інтэграванай сельскай бібліятэкі. Дай Бог, каб нешта падобнае на

На здымках:

- 1 Знаходка ў Гальшанскім замку.
- 2 Адна з экспазіцый музейнага пакоя Навадворскага клуба прысвечана тачысе Ніне Боцвіч.
- 3 Вось такіх чытачы ў Шчучыне.
- 4 Бібліятэкар Наталля Рукевіч разам з юнымі чытачамі Ашмяншчыны.
- 5 Пераможца конкурсу “Бібліятэку сваю намалюй” Жэня Ляшкевіч са Століна.
- 6 Акцыя “Спадчына малой радзімы” ў Малой Бераставіцы.
- 7 Фальклорны гурт з Граўжышак.

бібліяноч адбывалася ў бібліятэках хаця б раз у месяц. Тады, напэўна, і з колькасцю чытачоў асаблівых праблем не будзе.

Фальклорны гурт з Граўжышак (Ашмяншчына) стаў пераможцам абласнога фестывяльнага рэгіянальнага фальклору “Панямоння жытварных крыніцы”. Вацлаў Сідаровіч, Эдвард Булкевіч, Аляксандр Пашкоўскі, Ірына Асмольская і Канстанцін Яраш выканалі дзве песні: “У зялёным, у гаечку” і “Граўжанская веселуха”.

Працягваем гаворку пра культурнае жыццё Ашмяншчыны. У аграгарадку Кракоўка клубнікі, бібліятэкары і супрацоўнікі музея імя Францішка Багушэвіча арганізавалі музычна-паэтычны нон-стоп “Родны мой горад — зямля мая”.

Яшчэ адна навіна з Малабаставіцкай інтэгравана сельскай бібліятэкі. У рамках штогадовай акцыі “Дні еўрапейскай спадчыны” тут адбылася вандроўка ў гісторыю “Спадчына малой радзімы”. Краязнаўчая выстава знаёміла з гісторыяй архітэктурных помнікаў: царквы імя Святога Яўлікамунічкі Дзмітрыя Салунскага (1866), касцёл Святога Антонія Паданскага (1851 — 1863), сядзібна-паркавы ансамбль Ваўкавіцкіх (1795), маёнтак Бераствіца Муравана (1750) і іншыя.

І на фінішы агляду — навіна пра цікавую знаходку ў Гальшанскім замку. Як піша Аліна Санюк, падчас кансервацыйных і супрацоўніцкіх работ на паўночна-ўсходнім корпусе замка знойдзены фрагменты арыгінальнай пліткі XVII стагоддзя. Менавіта на гэты перыяд прыпадае будаўніцтва на іншых землях рэзідэнцыйнага роду Сапегаў. Разам з фрагментамі пліткі выкапаны і элементы цэглы-пальчаткі. Такім чынам, унікальны замак пакрысе выдае свае ўнікальныя сакрэты.

Як казалі героі “Пінскай шляхты”: бываеце здаровы, як рыжык баровы!

Сустранемся праз тыдзень.

Аляксандр Пашкоўскі — чалавек-аркестр

Самы вядомы мультыінструменталіст працуе на Ашмяншчыне

Музыканта часта можна сустрэць з флейтай, дудачкай ці саксафонам. А яшчэ ён віртуозна грае на губным гармоніку, фартэпіяна, цымбалах. Цікава, а ці ёсць такі інструмент, які акампанітар народнага ансамбля народных інструментаў “Жытніца” Кракоўскага аддзела культуры і вольнага часу Аляксандр Пашкоўскі кажуць не асіліў?!

Нарадзіцца з музыкай

— Ёсць, — смяецца музыка ў свае сівыя вусы і прыплюшчвае вочы. — Арфа! Хацелася б паспрабаваць здабыць з яе гукі, аднак наўрад ці такое магчыма — вельмі рэдкі цыпер інструмент. З музыкай у душы Аляксандр нарадзіўся. Яе ён упершыню пачуў ад маці і бабুলі. Беларускія народныя песні ў іх выкананні не давалі супакоу, вярэдзілі думкі: “Як узнікае гэтка судзі?” Заварожаны, слухаў хлопчык мелодыі мясцовых музыкантаў.

А калі ў Ракаўцах, што на Сморгоншчыне, спраўлялі вяселлі, то Аляксандра немагчыма было загнаць дахаць — ён цэлую ноч наўпрост мог прастаяць ля гарманістаў. Бацькі, заўважышы такое паводненне дзіцяці да творчасці, у другім класе падарылі яму гармонік. На ім Саша мог сыграць любую пачутую мелодыю.

Першы баян і першы дыплом

Але ж самы шчаслівы дзень у жыцці падлетка здарыўся ў сёмым класе: ва ўнівермагу ў Сморгоні яму купілі сапраўдны баян — вялікі і бліскучы. Ён быў вельмі цяжкім, але якія мелодыі выдаваў! Музычны інструмент і стаў тым лёсавызначальным момантам, які прывёў хлопца

ў Мінскае культасветвучылішча. Праўда, будучы кіраўнік самадзейнага аркестра народных інструментаў тады нават і не здагадаўся, што для паступлення неабходна ведаць нотную граматы.

— Пра акорды і інтэрвалы я паняцця не меў, — прызнаецца Аляксандр Фёдаравіч. — Экзамэнатары, а пасля і выкладчыкі вучылішча паверыць не маглі, што я граю па памяці і зусім не ведаю, як адрозніць “до” ад “соля”.

У вучылішча Пашкоўскага залічылі толькі таму, што ён добра здаў іншыя іспыты — маці працавала настаўніцай, таму пастаралася падцягнуць сына і па мове, і па літаратуры. Вучыцца, асабліва на першым курсе, было складана. Акрамя прадметаў за курс сярэдняй школы, неабходна было асвоіць ненавіснае сальфеджы. Тое, што аднакурснікі спасігалі падчас вучобы яшчэ ў музычных школах, яму трэба было вучыцца за адзін год. Жаданне стаць музыкантам перасілыла любоўя цяжкасці, і настойлівы юнак дамогся свайго — атрымаў жаданы дыплом і прыйшоў працаваць у мясцовы клуб.

Вяртанне

Работа адразу ж накрывала з галавой — неабходна было ладзіць канцэрт за канцэртам. Невялікі заробак пры-

Аляксандр Пашкоўскі.

мушаў здабываць грошы праз гранне на вяселлях. І Аляксандр алчуў, што “астывае” — музыка перастала радаваць, з’явіліся іншыя клопаты. З малодой жонкай Марыяй, ураджэнкай вёскі Пятрулі, трэба было думаць пра свой кут.

Рашонне прыйшло хутка. Аляксандр нават і падумаць не паспеў, як стаў матарыстам тынковачай станцыі ў ашмянскім “Будаўніку”, а пасля атрымаў пакой у інтэрнаце гэтай арганізацыі.

Здавалася б, змены павінны ісці на карысць. Днём Аляксандр падаваў жанчынам-мулярам наверх цэментавы раствор, а вечарамі і ў выхадныя дні мог граць на тых жа вяселлях, але ў душы паясліўся неспакой, а пасля і здароўе пачало падводзіць...

Праз дзесяць гадоў ён вараеца назад, у культуру, якой шчыра служыць па сённяшні дзень. Кракоўскі аддзел культуры і вольнага часу стаў для яго тым месцам, дзе можна адвесці душу. І хаця яго родны калектыў — гэта “Жытніца”, музыкант не супраць у скласці творчую кампа-

нію “Граўжанцам”, ці “Крыніцам”, ці саксафоністу Уладзіміру Саўчанку...

Жаданне развівацца

— У нас так наладжана работа, што ў выхадныя дні прыходзіцца часам кагосьці падмяніць, бо розныя ж выпадкі бываюць, — прызнаецца Аляксандр Фёдаравіч. — А я іграю на многіх інструментах, таму магу падладзіцца пад любы творчы калектыў.

На момант напісання артыкула Аляксандр Пашкоўскі знаходзіўся ў водпуску, аднак яго можна было пабачыць з баянам на свяце вёскі ў Лэйлубы, падчас чарговага аўтапрабегу ля сцен Гальшанскага замка, на запісе культурыага капітал-шоу “Поле цудаў” у Маскве. Яго дудачка-тралялёначка нядаўна забавуляла сваімі трэлямі жыхароў Шчучынскага раёна, дзе праходзіў абласны фестываль фальклору.

Не раз народны ансамбль народных інструментаў “Жытніца” прадстаўляў наш раён за мяжой. Ведаюць ашмянскія артысты ў Расіі, Польшчы і Літве.

Жывыя (без фанэграмы) музыка і слевы заўсёды адгукаюцца ў душы гледачоў, а атрыманая ад іх энергія нараджае новыя мелодыі, жаданне ісці наперад і развівацца.

Надзея на унукаў

У вялікай кватэры Пашкоўскіх, якую Аляксандр Фёдаравіч і Марыя Уладзіславаўна атрымалі як шматдзетная сям’я, безліч музычных інструментаў: балалайка, баян, гітара, саксафон, флейта... Праўда, у дзяцей такой ахвоты іграць, як калісьці ў іх бацькі, ніколі не было. Старэйшы сын Аляксандр працуе ў адзеле Дэпартаменту аховы, дачка Кацярына вырашыла стаць рамеснікам, а малодшы Максім вучыцца ў Гродзенскім дзяржаўным універсітэце. Аляксандр Фёдаравіч спадзяецца на тое, што хтосьці з яго трох унукаў пашыгнацца да музыкі і асвоіць гітару ці саксафон.

— Каб давесці ігру на саксафоне да да-сканаласці, і жыцця не хопіць, — лічыць музыка. — На працягу чатырох гадоў гэты інструмент мне не падаваўся, але ж я настойлівы.

Мы доўга размаўлялі з Аляксандрам Пашкоўскім. Хацелася даведацца, як гэта магчыма — сёння іграць на флейце, а заўтра — на фартэпіяна, цымбалах ці домры! Там жа ўсё рознае — аплікатура (пастаноўка пальцаў), амбушур (пастаноўка губнога апарату) дый наогул ноты — як жа без іх!

Калі ты сам не граеш ні на чым, акрамя нерваў, складана зразумець таго, каму падуладны амаль што ўсе музычны інструменты. Таму для мяне Аляксандр Пашкоўскі так і застаўся загадкай — чараўніком з дзяцінства, які можа ўтаймаваць усё, што выдае гукі, — ад лісічка дрэва да пральнай дошкі.

Аліна САНЮК, Ашмяны

Днямі на сцэне летняга амфітэатра Вялікай Бераставіцы адбыўся заключны гала-канцэрт, які завяршыў чарговы сезон выступленняў на адкрытай пляцоўцы ў рамках творчага праекта аддзела культуры і па справах моладзі Бераставіцкага райвыканкама.

Цягам лета калектывы і выканаўцы РЦК і ягоных філіялаў у аграгарадках, а

Заклучны летні акорд

таксама вучні і педагогі дзіцячай школы мастацтваў дарылі людзям сваю творчасць. За гады ажыццяўлення праекта летняя праца амфітэатра стала надзвычай запатрабаванай.

Адкрылі праграму гала-канцэрта выступленні народнага жаночага вальскага ансамбля “Канцона” і ўзорнага эстрадна-інструментальнага ансамбля “Tutti” Бераставіцкай ДШМ, а таксама народнага ансамбля

Падчас гала-канцэрта.

народнай песні “Бераставіцкія музыкі”.

Яшчэ былі шчырыя выступленні банку-

скага работніка Наталлі Трашчэвай, супрацоўніка раённага аддзела надзвычайных сітуацый Яўгена Шапавалава, а жыхар райцэнтра, актыўны ўдзельнік аматарскай творчасці інвалідаў Артур Васко выступіў у дуэце з Аляксандрам Лапскім — кіраўніком гуртка сольнага спеву “Голас” раённага цэнтра культуры.

Аддзел арганізацыйна-метадычнай работы Бераставіцкага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці

Антаніна Мялешка з унучкай Варварай.

Вольга Жыгала з Дзятлава са сваімі лялькамі прыехала да Мікошы ў госьці.

Дзевяцігадовы Цімур з работай бацькі — разьбярка Мікалая Карпейчыка.

“К” пісала ў свой час, што культура Карэліцкага раёна вельмі шматгранная. Ці не ў кожным паселішчы цягам году ладзяцца святы, гістарычна ўласцівыя менавіта гэтаму рэгіёну. Мясцовая самабытнасці у тым і заключаецца, што кожны сучасны праект тут картанямі сваімі абавязкова абаяраецца на спрадвечную традыцыю. Усё гэта тычыцца і праекта “Мікоша запрашае”. Нагадаю, Мікоша — багіня, папрадуха лёсу, апякуе жаночае рукадзелле. Так што запрашае яна менавіта майстрых. А чарговае свята адбылося 11 верасня ў аграпрадку Райца. Чаму менавіта ў гэтым паселішчы? Таму што шмат тут таленавітых кабет. А рэй вядзе адметная саламапляцельчыца Вера Салдатава, таксама добра вядомая чытачам “К”. Дадам толькі, што работы яе не толькі ў Беларусі вядомы, але і захоўваюцца ў прыватных замежных калекцыях. А цяпер — пра змест “Мікошы...”, праз асобу кожнай з майстрых.

ДВУХМЕТРОВЫ ПЕГАС

— Мая даўняя мара — паўтарыць тва работы, якія раз’ехаўся па свеце, — расказвае Вера Салдатава. — Магчыма, пачну з Пегаса, які меў у вышыню два метры і вельмі мяне натхняў. Цяпер у нашым сядзібным доме ў Райцы мы ладзім рамонт. Адзін з пакояў будзе адведзены для работ з саломкі, другі — для жывапісу (муж Веры Яўгенаўны — Аляксандр Васільевіч — іканапісец і жывапісец). Пакуль жа займаюся вырабам саламяных сувеніраў,

Папрадуха лёсу поспех гарантуе

Дзеці любяць сэлфі з саломкай.

якія рэалізую падчас экскурсій па сядзібе. Дарэчы, назіраю рост цікаўнасці беларусаў да ўнутранага турызму. Напрыклад, летам нам прыходзілася прымаць па некалькі турыстычных груп за дзень.

На выставе да работ Веры Яўгенаўны заўжды падыходзяць людзі, дзеці з задавальненнем фатаграфуюцца з саламянымі работамі. Да слова, адноўлены Пегас можа стаць эмблемай праекта. Ён —

доўгатэрміновы, таму проста абавязаны пастаянна развівацца і ўдасканальвацца.

СЫН ЗА БАЦЬКУ

Не ўсе майстры змаглі прысутнічаць на свяце з-за паважанага ўзросту, але іх работы прадставілі іх блізкія. Напрыклад, Ала Сіроціна разгарнула цудоўную выставу выштых поцілак, ручнікоў, абрусаў і карцін сваёй свякравы Ганны Васільеўны Сіроцінай.

— Нашай маме 78 гадоў, і яна да гэтага часу займаецца творчасцю, — расказвае жанчына. — Любоў да рамяства ў яе з дзяцінства. Расказвала, што раней за ніткамі для вышывання патрэбна было ехаць на кірмаш. Звычайна за адно яйка можна было купіць маток.

Антаніна Мялешка таксама прадставіла работы сваёй свякравы Яўгеніі Антонаўны Мялешкі:

— Свякроў расказвала, як раней на вяртках усе вясковыя жанчыны і дзятучаты вышывалі, ткалі або пралі. Сёння дзіву даешся: за дзень напрацаваўшыся на сваёй гаспадарцы, яны знаходзілі жаданне і сілы ствараць прыгажосць. Яўгенія Антонаўна і сёння вышывае і вяжа.

На свяце былі прадстаўлены работы майстра па вышыву стужкамі Алены Каралько, рэзьчыка па дрэву Мікалая Карпейчыка, майстра па вязанні Аксаны Зайко і майстра па вырабе з ізалона і льяняной ніткі Анастасіі Волк.

Работы Мікалая Карпейчыка прадставіў яго 9-гадовы сын Цімур:

— Мой тата вучыць і мяне працаваць з дрэвам. Нядаўна разам зрабілі стол.

А ЯК ЛЯЛКУ ЗРАБІЦЬ

Шмат эмоцый у дзяцей выклікала выступленне народнага аматарскага аб’яднання “Закрытыя твары”. Яго кіраўнік Марыя Крэн’я поўная планаў і крэатыўных ідэй:

— Працягваю шыць касцюмы для нашых герояў. Напрыклад, у гэтым годзе стварыла пчолку, якраз да Мядовага Спаса. Новую геранію нашага калектыву прадставілі на Мядовым фэсце ў Цырыне. Мару стварыць герояў казкі “Брэменскія музыкі”, думаю, дзецям спадабаецца.

Зямля Навагрудская поўная цудаў і прыгажосцяў, тайнаў і паданняў, што сваімі каранямі сягаюць у глыб вякоў. Там, дзе на беразе хуткапыльнага Нёмана на золку сцялецца туман, вось ужо 780 гадоў стаіць прыгажуня Любча — невялічкае мястэчка з багатай гісторыяй і самабытнай культурай. Усё тут шчыльна звязана з магутным Міндоўгам, высакароднымі родамі Кішак, Храптовічаў і вялікіх Радзівілаў, з беларуска-амерыканскім кампазітарам Нікаласам Набокавым і легендарным парфюмерам Сафіяй Гройсман.

Падчас юбілею, які адзначылі 28 жніўня, адбыўся конкурс талентаў. Пагадзіцеся, каб выкарыстаць гэты рэсурс для далейшай праектнай дзейнасці, варта склаці банк дадзеных пра

тое, хто самы гаспадарлівы, хто ў чым таленавіты, якімі рамёствамі валодае... У тым, што праекты нашы могуць быць маляўнічымі, відовішчымі і канкурэнтаздольнымі, пераканала другая частка свята.

Край талентаў

Падчас свята.

Зямля Любчан у нас высокая! Цудоўны расквітанне! Зара над ёй, крывыя сокі! Ты пачу пам, сёння зноў пачу паклі! Так і даўно к чалавек! Зямля вялікая!

Для тых жа, хто марыць пачаць займацца народнай творчасцю, была арганізавана выстава кніг з мясцовай бібліятэкі. Тут былі сабраны сапраўдныя інструкцыі па стварэнні пісанкі, вырабаў з саломкі, дрэва, лазы.

Бібліятэкар Вікторыя Балашэнка прадставіла майстар-клас па стварэнні лялькі-абрэрга Зайчык на пальчык:

— Такую ляльку раней бацькі рабілі для сваіх дзяцей. Гэта вельмі проста. Патрэбна ўзяць кавалачак тканіны, запоўніць галоўку лялькі ватай ці сінтэпонам (раней туды клалі духмяныя лекавыя травы, каб дзеці лепей спалі) і — перавязваем яе ніткай. Лялька гатова.

МАЗГІ Ў ЯЙКАХ

Дырэктар Карэліцкага Дома рамёстваў Юлія Бяярэнка расказвае, што сёння на Карэліччыне працуюць 111 майстроў народнай творчасці. Большасць дзейнічае ў тэхніцы вышыўкі, ёсць рэзчыкі па дрэве, ганчары, ткачы і тыя, хто займаецца сучаснай дэкаратыўна-прыкладной творчасцю: бісераліццём, батыкам. Іх работы займаюць прызавыя месцы на абласных выставах-конкурсах, а работы рэзчыка па дрэве Сяргея Упіраўца прадстаўлены ў Музеі народнай творчасці ў Анкары (Турцыя).

Сапраўдны гонар нашага раёна — 8 мясцовых страў, якія гатавалі нашы продкі. Гэта язык у вусе, мазгі ў яйках, кветкі кабачка (гарбуза) у кляры, бліны па-шырынску, мяса, запечанае ў іржаным цесце, асыяны кісель, хрэनावуха, журавінавы морс. На абласным фестывалі “Скарбы Гродзеншчыны” ў 2019 годзе наша кухня прызнана самай арыгінальнай і аўтэнтычнай.

Дарэчы, на свяце таксама можна было падсілкавацца. Мясцовыя гаспадыні напаялі бліноў і драпікаў, згатавалі мачанку, насмажылі рыбы, наварылі бульбы. Даспадобы прыйшоўся гасцям і хвораст з духмянай зёлкавай гарбаткай.

— Цудоўна, што ў вёсцы ладзяцца такія святы, — расказвае мясцовы жыхар Міхаіл Галях. — Я вось прыйшоў з сынамі. Паслухалі канцэрт, падсілкаваліся, паглядзелі, што ўмеюць нашы майстры. Вясцоўчанам патрэбны такія святы. Яны аб’ядноўваюць і робяць жыццё больш разнастайным. Яшчэ адзін доказ, што практэ неабходна развіваць і насычаць новым зместам.

Іна ЛЕЙКА
Карэліцкі раён
Фота аўтара

Маю на ўвазе тэатралізацыю на цэнтральнай плошчы, дзе да народаў выйшлі Міндоўг з каханай Мартай, Ян Кішка, Кшыштаф Радзівіл, першадрукар Бластутэ Кміта, апошняя ўладарыца Любчанскага замка Лідзія фон Пекер з маленькім сынам — будучым кампазітарам Мікалаем Набокавым, героям партызанскага супраціўлення часін Вялікай Айчыннай вайны Люба Сечка.

Працяг святкавання адбыўся ў ГДК. Тут выступілі госці з Мінска, Гродна, мясцовыя самадзейныя артысты.

Наталля КРАПІВІНА,
загадчык Любчанскага ГДК

Дзень народнага адзінства святкавалі ў кожным раёне Беларусі. Было ладжана шмат мерапрыемстваў, адчынена шмат аб’ектаў і рэспубліканскага, і рэгіянальнага ўзроўню.

А як ставілася моладзь да гэтага лёсавызначальнага для краіны дня, што думала на дадзены тэму, чым была узрушана?

У рэдакцыю “К” патрапілі сачыненні студэнтаў з навучальных устаноў, якія рыхтуюць будучыя супрацоўнікаў галіны культуры.

Было вельмі цікава чытаць сачыненні маладых людзей, я ўбачыў, што ўсе яны пастараліся і ўклалі ў іх свае здольнасці і таленты. Але — дамо слова моладзі.

Павел САЛАЎЁЎ

Студэнт першага курса групы гукарэжысёраў факультэта экраннага мастацтваў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Павел Швяцоў піша, што: “ажыццявілася доўгачаканая і заветная мая мара паступіць у лепшую творчую ўстанову Рэспублікі Беларусь, і гэта падзея супала з усталяваннем Дня народнага адзінства”. Хлопец у сваім сачыненні цытуе шмат вершаў сталпоў беларускай літаратуры Я. Купалы і Я. Коласа. Бачна, што Павел любіць і ведае іх творчасць, усведамляе прагу песняроў да лепшага жыцця сваёй краіны і свайго народа. Юнак падсумоўвае: “Захаванне лепшых традыцый нашай выдатнай Беларусі — прамы абавязак кожнага з тых, хто жыве пад мірным, сонечным і зорным небам”.

Тую ж тэму ўздымае Вольга Коваль, студэнтка I курса Гродзенскага дзяржаўнага музычнага каледжа. “Я памятаю першы ўрок у каледжы ў гэтым навучальным годзе. Згуртаванасць, паразуменне, салідарнасць беларусаў, аб’яднаных гісторыяй, традыцыямі, культурай і агульным духам павагі і роўнасці — вось галоўныя словы, якія гучаць на гэтым уроку”. Дзяўчына падводзіць вынік: “Хто, калі не мы? Не забыць, не разгубіць, шанаваць — вось асноўныя задачы для нас, будучых дарослых”.

Думкамі пра тое, што вучоба ва ўстанове адукацыі перасякаецца з гісторыяй пра адзінства народа, дзеліцца друкаўніца Лаліта Сянько: “Я прыехала ў горад Маладзечна для вучобы ў музычным каледжы імя М.К.Агінскага. Памятаю, як я рапалавалася паступленню, як адразу закахалася ў гэты выдатны горад, у якім мне трэба было жыць і вучыцца чатыры гады. Аднойчы, падчас прагулкі, маю ўвагу прыцягнула назва адной з вуліц: “17 верасня”. Лаліта, даведаўшыся пра гэту дату, дзеліцца ўраджаннямі, што Беларусь і шмат чаго давала яе вытрываць, каб стаць сучаснай дзяржавай: “Адзінства нашага народа дазволіла Беларусі стаць краінай вялікіх дасягненняў. Сёння ў Беларусі — развітая прамысловасць, сельская гаспадарка, высокая якасць адукацыі і медыцыны, прыгожыя гарады і дагледжаныя вёскі. У нашых людзей ёсць адно імкненне — ствараць, таму беларусы будуюць дамы і школы, працуюць

на вытворчасці, сеюць хлеб, гадуюць дзяцей, служаць навуцы і мастацтву”.

Студэнтка трэцяга курса Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н. Ф. Сакалоўскага Настасся Некрашэвіч у сваім сачыненні заўважае: “Мае прашчыры годна адсталі нашу Радзіму ў шэрагах яе абаронцаў у часы Вялікай Айчыннай вайны”. Вялікую Перамогу Насця называе дзейснай падзеяй па злучэнні нацыі: “Яны змаглі адваяваць Радзіму ў фашысцкіх захопнікаў. Усе разам, стаўшы адзіннай сілай, яны падарылі людзям мірнае неба над галавой і надзею на светлую будучыню. Менавіта ў адзінстве наша сіла. Таму я думаю, што Дзень народнага адзінства, па сутнасці, не толькі новае свята, а вяртанне да вытокаў”. Маюць сэнс у слове “адзінства” для Настасі таксама і чалавечыя адносіны: “Я задумваюся часам, якая важная падтрымка сябра, блізкага чалавека ці проста ўсмішка незнаёмага мінака ў той момант, калі табе сумна або душу грызе нейкі смутак.” Простыя адносіны, па меркаванні дзяўчыны, таксама праява адзінства сярод людзей.

У сачыненні навучэнкі другога курса Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа Марыі Разанавай таксама падкрэсліваецца важнасць перамогі ў часы Вялікай Айчыннай вайны для аб’яднання нацыі: “У выніку палітыкі генацыду нацысцкія акупанты знішчылі сотні тысяч мірных жыхароў: беларусаў, яўрэяў, рускіх, украінцаў. Памяць аб Вялікай Перамозе сёння застаецца магутнай сілай, якая аб’ядноўвае нашы народы”. А “беларусы — мірныя людзі, добрыя, ветлівыя, гасцінныя”, падкрэслівае Марыя.

Шэраг студэнтаў непасрэдна напісалі пра часы далучэння Заходняй Беларусі да БССР. Стэфанія Коктыш, трэцікурсніца Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М. І. Глінкі, у кароткіх апавяданнях раскрыла прыгнёт польскай уладай беларускіх сялян, навучэнцаў вучэбных устаноў, нарацанскіх рыбакоў, апісала саму падзею вызвалення і пачатак Вялікай Айчыннай.

Соф’я Макаранка, навучэнка другога курса Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў у сваім сачыненні прывяла цікавую метафару айчыннай гісторыі. Студэнтка параўнала яе з... трактарам. Легендарны трактары “Капітан” прывязлі ў Давыд-Гарадоцкія калгасы, а калі пачала-

ся вайна, мясцовы вартаўнік разабраў іх і схваў, каб яны не дасталіся ворагу. Пасля вайны трактары сабралі і зноў працавалі на іх. “Таксама і наша краіна, разбіралася і збіралася па частках, але не сыходзіла ў нібыт, а, сабраўшыся ў адзінае цэлае, працавала суладным механізмам, не ламаючыся, старанна пракаладваючы шлях да светлага і новага”, — піша Соф’я.

Даволі трапіна напісала пра Дзень народнага адзінства Дар’я Кузьміна, вучаніца другога курса спецыяльнасці “дызайн” Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А. К. Левага: “Асноўная задача гэтага свята — аб’яднанне людзей рознага паходжання, статусу і веравызнання для дасягнення агульнай мэты — росквіту і бесперапыннага культурнага развіцця. Свята толькі талы змога здабыць рэальны сэнс, калі людзі зраўняюць, што нельга нікому дазваляць рабіць змах на Радзіму, калі кожны ўсведамляе сваю адказнасць і прыналежнасць да аднаго народа. Гэты дзень мае не толькі гістарычны кантэкст, але і сучасны: адстаіць сваё народнае права і далей развівацца як незалежная і свабодная, сучасная інтэлектуальная грамадства”.

Адначасу, што студэнты пісалі і вершы, прысвечаныя Дню народнага адзінства. Дар’я Бугаец, выпускніца тэатральнага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, параўнала ўтульны дом для асобнай сям’і з домам для сям’і агульнай — народа.

І напрыканцы гэтых вытрымак, якія зрабіла да Дня народнага адзінства моладзь устаноў адукацыі культуры, хочацца прывесці кавалачак з верша на роднай мове вучаніцы гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Настасі Торак:

Мы помнім пращыраў нава:
“Жывіце ў міры, у згодзе!”
І гэта аднасць ужо не раз
Нас ратавала ў горы.
У нас адзіная душа,
І лёс наш непадзельны...
Залюціць ранняя зара
Змялю легенды і сьпеваў.
Надзея, міласць і любоў —
Усё, што збярэлі мы,
Табе, нашчадак, дадаём,
Каб быў ты век ішчаслівы!

Зміцер ЮРКЕВІЧ

Але гэта гісторыя не толькі пра “першыя крокі”, але і пра тое, што яшчэ яднае Сурэвіча з Беларуссю. Зраблю маленькі анонс — са сваёй трупай Сурэвіч не раз выступаў на нашых заходніх землях. А сын яго, Конрад, быў дырэктарам трупы, якая базавалася ў Гомелі, і несла “святлю тэатральнай паходні” па ўсходніх гарадах Беларусі. У гэтай гісторыі будзе месца сябрам і калегам Сурэвіча — Антону Эдварду Адынцу, Адаму Кіркору, Станіславу Манюшкі і Уладыславу Сыракомлі.

Віленчук з крыві і косці

Да сённяшняга дня пра бацькоў Юзафа Сурэвіча было вядома наступнае — “бацьку звалі Юзаф”. Прышоў час удакладніць і ўзбагаціць сціпую палітру рэдаводу дадатковымі фарбамі. Шлюб шляхетных Антона Сурэвіча і Алены з Невароўскіх адбыўся 16 (28) красавіка 1801 года ў віленскім касцёле св. Яна.

15 (27) лютага 1805 года (а не 15 мая, як сьвярджаюць даведнікі) нарадзіўся наш герой, якога 26 лютага (10 сакавіка) ахрысцілі падвойным імем Мацей-Юзаф. Мяркуючы па тытулах хросных бацькоў і асістэнтах, сям’я Сурэвічаў належала да неапошніх прадстаўнікоў шляхецкага стану. У 1807 годзе ў Юзафа нарадзіўся брат, імя якога ў метрыцы згадана не было. У належны час бацькі адправілі Юзафа ў гімназію, у якой той правучыўся да 1821 года. Нагадаем, што гэта быў вельмі цікавы час — група студэнтаў Віленскага ўніверсітэта (Мішкевіч, Дамейка, Зан, Пётрашкевіч і інш.), пераважна ўраджэнцаў беларускіх земляў, спыраша стварыла патаемнае таварыства філаматаў, а за ім яшчэ некалькі — прамяністых, філарэтаў і г.д., пратуберанцы якіх разьяліся па ўсіх навучальных установах Віленскай вучэбнай акругі. Усіх іх аднаў патрыятызм, жаданне прынесці вызваленне панявольеным народам былой Рэчы Паспалітай, а таксама любоў да навук, музыкі, паэзіі і тэатра.

У 1818 і 1821-1822 гадах у віленскім тэатры, якім кіраваў Юзаф Рагоўскі (1776-1846) (першы “Нестар-патрыярх” віленскай сцэны, дэбют якога адбыўся яшчэ ў ВКЛ, у 1792 годзе), выступала “нацыянальная акторка №1” Юзафа Ледахоўска (1781-1849). Была яна дачкой актораў Томаша Трускаласкага і Агнежкі з Маруноўскіх (яе цётка некаторы час грала ў прыводным тэатры князя Радзівіла “Пане каханку”). Выступы Ледахоўскай выклікалі захапленне не толькі ў філаматаў-філарэтаў, але і ў гімназіста Сурэвіча. Не раз ён збігаў з дому, каб патрапіць на прадстаўленні з яе ўдзелам. Пазней Сурэвіч прызнаваўся, што менавіта ёй ён абавязаны сваім захапленнем тэатрам. Скончыўшы гімназію, наш герой швэрдла вырашыў звязаць сваё жыццё з тэатрам. Два гады ён самастойна авалодваў акцёрскім рамяством і штудыраваў класіку драматычнай літаратуры. Калі ж прайшоў час паспрабаваць свае сілы на практыцы, ён адправіўся ў Бартнікі (гл. “К” № 31, 33, 37, 2021).

У XIX стагоддзі імя Юзафа Сурэвіча — актора, рэжысёра і дырэктара віленскага драматычнага тэатра не сыходзіла з афіш і старонак газет. Папулярнасць Сурэвіча, якога яшчэ называлі “Нестарам” і “Патрыярхам” сцэны, сапраўды, была вельмі вялікая. Пазней, ужо ў XX стагоддзі, кожны, хто пісаў працы па гісторыі тэатра “у Літве і Польшчы”, не мог абысці маўчаннем гэту асобу, якая адала тэатру больш за сямдзесят год жыцця. У Беларусі ж сёння аб ім ведаюць, магчыма, толькі вельмі вузкія спецыялісты-тэатразнаўцы. А вось пра тое, што першыя крокі да вялікай сцэны ён рабіў тут, на беларускіх землях, падаецца, ведалі толькі відавоччы-філаматы — Тамаш Зан, Ян Чачот, Ігнат Дамейка і іншыя. Уключаючы, вядома, гаспадароў маёнтка Бартнікі — Слізеняў, дзе ўсё і адбылася. Скарыстаўшыся гэтай нагодай, мы хацелі б расправесці гісторыю жыцця Юзафа Сурэвіча. Упершыню на беларускай мове.

Юзаф Сурэвіч. Жыццё, аддадзенае тэатру

Метрыка шлюбу Юзафа Сурэвіча 1839 г.

Зан, Бартнікі і Сурэвіч Тэатральны дэбют

У 1822 годзе ў Бартнікі да Слізеняў завіталі ксёндз з Ішкальзі Вялянцін Зан і яго пляменнікі Тамаш — “Архіпрамяністы” (?). З таго часу Тамаш Зан узяў пад сваю апеку Атона (будучага філарэта) і Рафала Слізеня (будучага скульптара), быў ім і гувернёрам і сябрам. За Тамашом пацягнуўся ў Бартнікі і філаматскі касцяк — Ігнат Дамейка, Ян Чачот і іншыя. Падчас летніх вакацыяў Бартнікі становіліся праўдзівым культурным цэнтрам, шумным, вясёлым, таварыскім. Дарчы, тут, на пагорку Наісёсак, а таксама на пагорку Клагэчна (ля уседняй Вольнай), дружна грывелі філаматскія песні, дэкламавалі вершы (у тым ліку і Мішкевіча), а аматарскі тэатр ставіў розныя пастаноўкі. Згадкі аб гэтым ёсць ва ўспамінах і лістах Атона Слізеня, Ігната Дамейкі, Тамаша Зана. Адольф Калясінскі, іх малодшы сябра, які жыву непаладука, менавіта ў гэтай Наісёсак, упершыню ў сваім жыцці ўбачыў тэатр, якім кіраваў рэжысёр... Юзаф Сурэвіч (!). На вялікі жаль, гэта адзіная, і таму вельмі важная, згадка пра прысутнасць Сурэвіча ў Бартніках. Дарчы, вельмі дасведчаны ў гістарычных пытаннях Калясінскі сьвярджаў, што Сурэвіч быў сваяком Зана.

Нагледзячы на актыўны супраціў бацькоў, што не ўхвалілі выбар сынам прафесіі, Сурэвіч упарта ішоў да сваёй мэты. 22 або 23 кастрычніка 1823 года (невядома, па яким календары да таго, ён упершыню з’яўляецца ў святле тэатральнай рампы віленскага тэатра. Роля маладога афіцёра ў драме “Awantura dniem przed bitwa” Сурэвічу ўдалася на ўсё “сто”. Юзаф Рагоўскі, кіраўнік тэатра, паіснаў руку навабранцу і сказаў прыкладна так — “Юнак,... ты абраў цяжкі шлях, але маеш запал, таму можаш вытрымаць. Але памтай — праца і цяжкілаець”. Працоты Рагоўскага спраўдзілася. Сурэвіч, кіруючыся дэвізам “праца і цяжкілаець”, годна прайшоў свой шлях, на якім было нямала цярпінняў.”

Мяркуючы па ўсім, маглі прысутнічаць у тэатры сябры Сурэвіча, пра якіх вялася гутарка вышэй. Праўда, у гэты ж самы час поўнай халой вялося следства па справе філарэтаў, і літаральна ў гэтыя ж дні пачаліся арышты. 10 (22) кастрычніка быў арыштаваны Ян Чачот. А ў ноч з 23/24 кастрычніка (4/5 лістапада), да яго “далучыліся” Адам Мішкевіч, Тамаш Зан і іншыя “галюўныя дзяржаўныя зьячынцы”. Імя Сурэвіча ў спісах арыштаваных сябраў патаемных

Юзаф Сурэвіч у ролі Якуба.

таварыстваў не значылася, таму няма пэўнасці, быў ён філарэтам ці не. У кожным разе абышлося без знявольення. У тым жа годзе разам з віленскім тэатрам Сурэвіч выправіўся на гастролі ў Слонім.

У наступным, 1824-м, годзе памёр бацька Юзафа. Таму за тэатральны “гуж” давялося брацца па-сур’ёзнаму. Фартуна таму спрыяла. Нягледзячы на нізкі рост, на пачатку кар’еры Сурэвіч граў галоўныя і гераічныя ролі, але пазней абраў іншае амплу — ролі “ветрагонаў і фанфаронаў”.

Загадка шлюбу

Даследчыкі згадваюць, што дзяцей у Сурэвіча было тры — дачка Юзафа (каля 1835-1857) (якая скончыла жыццё самагубствам) і сыны — Сымон (каля 1833-1928) (паўстанец і фатограф) і Конрад (? - каля 1863) (тэатрал). Варта дадаць да гэтай інфармацыі, што быў яшчэ і сын Уладыслаў (найстарэйшы), які нарадзіўся 20 студзеня (1 лютага) 1830 года ў Троках.

Абранніцай Юзафа Сурэвіча стала акторка Кацярына, дачка Адрэя Маліноўскага і Элеаноры Струпінскай. Мы ўжо ведаем, што іх першынец нарадзіўся ў 1830 годзе. Толькі... метрыка шлюбу Юзафа (33 гады) і Кацярыны (38 год) датуецца 19 лютага 1839 (!) года. Прычым, Кацярына ўжо была ўдавой па нейкім Юзафовічы. Логіка падказвае, што шлюб мусіў быць у 1829 годзе, але супраць факту не

пойдзеш, запіс зроблены ў 1839 годзе. Праз дзесяць год, 8 сакавіка 1849 года, Кацярына Сурэвіч памерла ад сухоты. Пахавалі яе на могілках пры касцёле св. Стафана, дзе некалькімі гадамі раней спачыў Юзаф Рагоўскі, бацька віленскага драматычнага тэатра. У 1950-х гадах, гэтыя знаваўды для Вільні могілкі, аналаг мінскіх Кальварыйскіх могілак, былі цалкам знішчаныя і пераўтвораны ў плошчу для захаўвання будаўнічых матэрыялаў.

Справа — тэатр

1830-1840-я гады былі для Юзафа Сурэвіча вельмі насычанымі і плённымі. Першы бенефіс актора прыйшоўся на 1835 год. У наступным годзе разам з Юзафам Рагоўскім і Станіславам Навакоўскім Сурэвіч кіруе віленскай тэатральнай сцэнай. Адначасова спяваючы ў операх “Жан Парыжскі” Франсуа Буальдэ і “Елдрус з Елрыхова” (пераробка твора Эмануэля Тэалона дэ Ламберта). У 1838 годзе тэатральныя крытыкі канстатуюць, што прыклад кар’еры Сурэвіча “можна прыводзіцца ў якасці прыкладу найлепшай ігры, калі з нязрабнага пачатку, пры смеласці і працы, даходзіць з часам да поўнай дасканаласці”. У сезоне 1837/38 гадоў, у трупце Вінгельма Шмідкафа Сурэвіч быў прызнаны адметным актарам. Граў ён у гэты час графа Дзюнона ў “Арлеанскай дзеве” і Карала Мура ў “Разбойніках” Фрыдрыха Шылера, а таксама тытульную ролю ў шэкспіраўскім “Гамлесе”. Быў яшчэ пару бенефісаў, у якіх ён граў у “Яна звар’яцелая” Мельвіля і “Тэрэза” Дзюма-старэйшага і Анісо-Буржуа. Акрамя выступав, рэжысуры, кіравання тэатрам, Сурэвіч займаўся і перакладамі новых твораў для сцэны. Дзякуючы яму на сцэне віленскага тэатра 4 мая 1840 года была пастаўлена “Марыя Цюдор” Віктора Гюго. Калі Шмідкаф у сваёй дзейнасці пацярпеў паразу, каб не згубіць трупу, разам з Войцахам Ашпергерам, Янам Асьнікоўскім і Багумілам Давідсонам Сурэвіч стварае “Радзугу рэйшынь”, якая ўзяла ролю кіраўніцтва трупай на сябе. Гэта ж рада афішыйна “даручыла” Сурэвічу амплу “другога палубоўніка” і “чорнага характара, інтрыгана”.

У 1842 годзе на сцэне ізноў “Шэкспір”. Гэтым разам Сурэвіч грае тытульную ролю ў “Атэла”. Вядома ж, чарговы трыумф. На думку крытыкаў, найбольш Сурэвічу ўдалася камічныя ролі, старых вайскоўцаў і шляхціцаў. У 1843 годзе на сцэне была пастаўлена “Мадэмуазэль дэ Баль-Іль” Аляксандра Дзюма-старэйшага (пераклад Сурэвіча). У 1841-44 гадах трупа неаднаразова выступала па-за межамі Вільні — у Гародні, Друскеніках і Мінску. Праўда, на конт таго, што сам Сурэвіч пабываў у 1844 годзе ў Мінску, інфармацыя няпэўная. На гэты час прыпадае згадка Сурэвіча ў лісце Станіслава Манюшкі да жонкі, у якім ён кажа пра нейкія супярэчнасці ў іх поглядах. Дарчы, супраць паміж імі гэта не зашкодзіла. У 1845 годзе Сурэвіч сыграў галоўную ролю “Камандора” ў драме “Сабаўдцы” Адольфа Д’Энэры. Музыку напісаў Станіслаў Манюшка, які ж сам стаў за піянірам. Аб тым, што пастаноўка была далёка нешараговай, зрабіў у сваім дзённіку запіс паэт Уладыслаў Сыракомля.

(Працяг будзе).

Не сакрэт, што сёння ў бібліятэках, архівах, музеях адшукваюцца новыя сведчанні і памяткі з мінулых стагоддзяў, напрыклад, старадрукі Скарыны ці Статуты ВКЛ. Што ўжо казаць пра зусім нядаўнія часы, напрыклад, сярэдзіны мінулага стагоддзя, сведчанні пра якія можна знайсці нават у звычайнай букніс-тычнай краме?

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Ілюстрацыі і фота
Юрыя ІВАНОВА

Дзіцячыя лісты з 1951 года

Менавіта вось так, праз знаёмага, які набыў каштоўныя дакументы ў букніс-тычнай краме, у рукі нашага былога фотакарэспандэнта, знакамитага беларускага фатографа Юрыя Іванова патрапілі шікавыя лісты, якія яшчэ раз сведчаць пра шматгранную дзейнасць народнага мастака БССР і СССР Заіра Азгура. Юрый Сяргеевіч, зразумеўшы значнасць знаходкі, адсканіраваў гэтыя папяровыя помнікі ўдзячнага часу і перадаў іх у рэдакцыю “К”.

Што гэта за лісты? Гэтыя допісы, што дасылалі ў 1951 годзе навучэнцы дзіцячага дома ў паселішчы Пагост-Загародскі цяперашняга Пінскага раёна (тады Лагішынскага раёна Пінскай вобласці) на адрас знакамітага беларускага скульптара Заіра Азгура, які тады з’яўляўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. У гэтых лістах выхаванцы дзіцячага дома апісалі сваё жыццё і прасілі дапамогі ў тых або іншых справах.

Напрыклад, так пачынаўся адзін з лістоў да Заіра Азгура:

10.04.1951.

Шматпаважаны т. Азгур!

Прабачце, што мы на-смеліліся перапыніць час Вашай самаахвярнай працы, адхіліць Вашу каштоўную ўвагу нашым лістом. Гэта пішучы Вам 150 выхаванцаў Пагост-Загародскага дзіцячага дома, тры дзеці, чыя бацькі былі забітыя ў барацьбе за правую справу, за шчасце ўсіх нас. Можна быць, Вы яшчэ не забылі сустрэчы з загародскімі ў гэтым цэхім, глухім, самотным куточку Піншчыны. Мы ж ніколі не забудзем гэтага! Восіць цяпер устапінаецца Ваш мужны абрыс, асілкавы позірк Вашых добрых вачэй, Вашы высокі пад’ёмныя разумы і любівыя і няшчотныя рысы твару. А натхняльнае правамо, якую Вы на-аратарску праводзілі ў сельскай зале, знайшла гарачы водку ў сэрцах усіх вы-баршчыкаў, натхняючы іх на яшчэ большую творчую працу на карысць нашай Радзімы. Гэтая разумная правамо

Лісты да... “дзядзі” Азгура

Новая старонка жыцця і дзейнасці вядомага беларускага скульптара

залегла і ў нашых маленькіх сэрцах, і яна і зараз кліча нас ісці няспынна наперад, авалдоваць ведамі, яшчэ лепш выступаць на сцэне, яшчэ лепш удзельнічаць у грамадскай працы [...].

Далей дзеці апісалі Заіру Азгуру сваё жыццё ў дзіцячым доме, як яны вучацца, чым займаюцца, пісалі, што “мы адчуваем многа цяжкасцей матэрыяльнага плану, але нягледзячы на гэта, на вучобе і арганізацыі працы нашы дзіцячы дом адзначаецца, як перадавы”. А далей выказалі сваю просьбу да дэпутата Вярхоўнага Савета БССР.

[...] Нядаўна мы праводзілі збор дружыны на тэму “Добры дзень, дзіцячы дом у 1955 годзе”. Збор рыхтавалі камсамольцы пад кіраўніцтвам дырэктара. У ім мы акрэслілі вельмі многа цікавых будучых планаў пра тое, як ператварыць наш родны дзіцячы дом, пабудоваць завод, дастаць маторную лодку, аўтамашыну. Але як гэта зрабіць? Бо аўтамашына і цяпер нам патрэбна. Прышла вясна, а нам цяжка дастаць прадукты, што адчуваецца на нашым жыцці.

Набыццё машыны і тату ў чым палепшыла б наш побыт. Можна быць, Вы дапамагілі б нам у гэтым?

Далей дзеці пісалі, што займаюцца ў розных гуртках, у тым ліку — у мастацкім. Але ім не стае фарбы для малявання і гэта затрымлівае іх навучанне. “Дарагі наш дзядзя Азгур! Ці магілі б Вы нам хоць крыху дапамагчы ў гэтым?” — звярталіся да З. Азгура навучэнцы дзіцячага дома.

Напрыканцы ліста дзеці запыталі скульптара да сябе ў дзіцячы дом на свята 1 Мая.

Палескі Макаранка

У перададзеных Юрыем Івановым дакументах, акрамя названага допісу, знайшоўся і ліст дырэктара дзіцячага дома, Захара Зімака. Асоба яго, да слова, вельмі незвычайная. Палляк, ураджэнец Варшавы, ён у 1939 годзе, пасля фашысцкай акупацыі Польшчы, апынуўся ў мястэчку Косава, што ў Івацэвіцкім раёне Брэсцкай вобласці.

Працаваў тут настаўнікам, але пасля пачатку Вялікай Айчыннай вайны яго, разам з жонкай Аляксандрай, адправілі ў Косаўскае гета.

На шчасце, яны выжылі, а пазней, калі прыкладна ў 200 вянзюў гета вызвалілі партызаны, уступілі ў партызанскі атрад. Там, у партызанскім атрадзе Пін-

скага злучэння імя Кутузава Захар Зімак стаў камандзірам аддзялення, удзельнічаў у баявых дзеяннях, быў паранены. За мужнасць падчас баявых дзеянняў Захар і Аляксандра Зімак былі адзначаны ордэнамі Вялікай Айчыннай вайны, медалямі “За баявыя заслугі”, “Партызану Айчыннай вайны” і многімі іншымі ўзнагародамі. А пасля вайны Захар Зімак стаў дырэктарам Пагост-Загародскага дзіцячага дома.

Тут і выявіўся ягоны педагагічны і выхавальны талент. Так, у пачатку педагагічнай дзейнасці Захар Зімак кіраваўся вучэннем Януша Корчака, выдатнага польскага педагога, лекара, пісьменніка, публіцыста, які працаваў у дзіцячых прытулках. Спатрэбілася і метадыка выхавання шчэкіх падлеткаў Антона Макаранкі, а з Васіліем Сухамлінскім Зімак быў знаёмы асабіста, вёў актыўную перапіску.

Усе гэтыя набытыя веды, — натуральна, разам з уласным унікальным вопытам і шчырай любоўю да дзяцей, — далі свой вынік. Так, у дзіцячым доме жонкі з выхаванцаў выконваў

Заір Азгур у сваёй майстэрні, 1990 год.

ўназненых грамадзян краіны належала дырэктару дзіцячага дома Захару Зімаку, палескаму Макаранку.

Адказ скульптара і чалавека

Вярнуся да адшуканых лістоў. Відань, па просьбе сваіх выхаванцаў, Захар Зімак даслаў яшчэ адно пісьмо Заіру Азгуру, магчыма таму, што на першы допіс вядомы скульптар не адказаў. Як сцвярджае сам дырэктар у лісце да дэпутата Вярхоўнага Савета БССР, відаць, адрас, на які дасылалі ліст дзеці, быў не зусім слушным.

З ліста дырэктара дзіцячага дома:

[...] “Карыстаючыся вынадакам, я прашу аказаць дапамогу нашаму дзіцячаму дому. Дапамога гэта заключаецца ў тым, каб Вы, як наш дэпутат, пасадзейнічалі ў атрыманні некаторых жыццёва важных для нас матэрыяльных каштоўнасцей.

1. Вам цудоўна вядома, што мы знаходзімся ў закінутым месцы і адсутнасць транспарту адбіваецца на харчаванні і забеспячэнні дзяцей. Да раёна — 28 км, да Пінска — 35 км. Мы просім Вас атрымаць нарад на груэвую машыну для дзіцячага дома. Наша машына паламаная, стаіць разабраная. За 3 сады мы выдаткавалі на яе рамонт 30 тысяч рублёў, бо год яе нараджэння — 1936.

2. Мінск цяпер — пра-мысловы цэнтр. Нам для абсталявання майстэрняў неабходна мець некалькі такарных і электрасвіравальных станкоў. Не ведаем, куды звярнуцца для таго, каб іх набыць.

3. У нас у дзіцячым доме — 12 выхаванцаў — мастакоў. Але цяпер скончылася ўся мастацкая алейная фарба, якую нам даслаў шэф. Набыць тут няма дзе. Падкажыце, калі ласка, ці можна набыць у Мінску фарбы, і на чый адрас даслаць грошы.”

Мы вельмі выбачаемся за тое, што Вас турбуем. Але ж Вы наш дэпутат, і гэта дае нам маральнае права звяртацца да Вас, можа быць, і з дробязямі.

Зразумела, Заір Азгур не мог не адгукнуцца на гэтую просьбу. Пра тое, што ён зрабіў, напісалі самі дзеці ў віншавальным лісце з Новым, 1952 годам:

Шматпаважаны і дарагі Заір Азгур!

Мы, выхаванцы Пагост-Загародскага дзіцячага дома №1 Пінскай вобласці, горача віншваем Вас з Новым 1952 годам, ад усеі душы жадаем Вам доўгіх гадоў жыцця, многа шчасця і бесперапыннай энергіі ў Вашай высокашаноўнай працы.

Мы ўсе, 180 насельнікаў дзіцячага дома, шчыра ўдзячны Вам за тую вялікую дапамогу, якую Вы нам аказалі ў набыцці аўтамашыны. Атрымаўшы такія багатыя падарункі, мы прыкладзем усе намаганні, каб атрымаць клопаты пра дзіця-сірот нашага рэднага ўрада, любімага Сталіна і ўсяго савецкага народа. Мы сваёй вучобай, дысцыплінай і працай будзем штодня ўмацоўваць магучнасць нашай прыгожай Радзімы і мір ва ўсім свеце! [...]

Думаецца, што іншыя просьбы выхаванцаў дзіцячага дома Заіра Азгур таксама змог вырашыць. Прычым, дакладна можна сказаць, што супрацоўніцтва і сяброўства з выхаванцамі палескага дзіцячага дома, з жыхарамі мястэчка не перапынілася гэтым ліставаннем, а толькі пачалося. Так, у 1956 годзе ў Пагост-Загародскім быў адкрыты помнік на брацкай магіле, а ў 1958 годзе ў мястэчку паўстаў помнік Леніну. Усе гэтыя работы — аўтарства Заіра Азгура, скульптара і проста Чалавека, неабыхавага і шчырага, гатовага дапамагчы кожнаму ўсім, чым толькі магчыма.

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63 (экскурыйнае
бюро)

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі
XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі
XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі
XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII —
пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заход-
най і Цэнтральнай Еўропы
XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу
XIV — XX стст.". **Выставы:**
■ "Фердынанд Рушчыц":
виртуальная выстава
да 150-годдзя з дня
нараджэння.
■ Виртуальная выстава
твораў Віталія Чарнабрыса-
ва "Вангогісты Гаген".
■ Выстава "Святлана Кат-
кова. Рэатраспекцыя". Да
3 кастрычніка.

**Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 358 88 78

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай
сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць
Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібы партрэт
XVII — сяр. XIX стст.".

■ Выстава аўтарскай
лялькі Ірыны Пракоф'евай
"Увасабленне" да 15 студ-
зеня 2022.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Повязь часоў",
якая знаёміць
з багаццем вобразаў
традыцыйнага ручніка.
■ **Займальны майстар-
класы** па саломалляцен-
ню, вырабу традыцыйных
лялек, пляценні паясоў

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыжскай
камуны, 1. Тэл./факс: 334
11 56.

■ **26 верасня** — "Тры па-
расяты" (балет у 2-х дзях)
С. Кібравай. Дыржор —
Іван Касцялін. Пачатак у
11.00.
■ **26 верасня** — "Вяселле
Фігара" (опера ў 2-х дзях)
В. А. Моцарта. Дыржор —
Алег Лясун. Пачатак у 18.00.
■ **28 верасня** — "Яўген
Анегін" (опера ў 3-х дзях)
П. Чайкоўскага. Дыржор —
Мікалай Калядка. Пачатак
у 19.00.

(бранзалетаў). Патрапіць
на майстар-клас можна
ў любы працоўны дзень
музея: серада — нядзеля
з 10.00 да 17.00.
Папярэдні запис абавязковы.

■ **Фотапраект італьянскага
мастака Паола Ладамада
"AFRICA SOUL"** (АФРЫ-
КАНСКАЯ ДУША).

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР
СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. Някрасава, 3.
Тэл.: 399-09-78

Час працы: серада — няд-
зеля з 12:00 да 20:00
■ **Персанальная выстава** Ся-
мёна Маталянца "Палова".
■ **Персанальная выстава**
Роні Голдфінгер "Італьян-
ская казка".
■ **Персанальная выстава**
Лізаветы Хіхлушка "Пан-
эльня".
■ **Міжнародная выстава**
мастакоў на самаізаляцыі
"Ongoing Conversation.
Chapter IV.
DrawnTogether+".

г. Мінск, пр-т Незалежнасці,
47.
Тэл.: 242-78-14

Час працы: аўторак-нядзеля
12.00–20.00
■ **Выставачны праект "Шэ-
дэўры Густава Дорэ"**.

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375
(29) 144 07 92, +375 (17) 327
11 66. Музей працуе: аўторак,
серада, пятніца, субота, няд-
зеля — з 10.00 да 18.00 (касы
да 17.30), чацвер — з 12.00 да
20.00 (касы да 19.30) панядзел-
ка — выхадны.
Пастаянная экспазіцыя.

**ДЗЯРЖАЎНАЯ ўСТАНОВА
"НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-
КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-
ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"**
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19
Тэл.: +375177020602,
20660, +375295518051,
+375291903149

Палацавы ансамбль:

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект
"Захавальнікі" з фондаў
музея-запаведніка

"Нясвіж" (куфры, шкатулкі,
скрыні, XVII–XX стст.) —
з 26 сакавіка 2021 г. па 20
верасня 2021 г.

■ **Выставачны праект
"Несучаснае мастацтва"**
твораў М.Байрачнага і
Ю.Гудзіноўска з 20 ліпеня
па 14 лістапада 2021 г.
■ **Міжнародны выставачны
праект "Castrum doloris.
Пахавальны цырыманіял
нясвіжскага двара"** —
у складзе пастаяннай
экспазіцыі.

**Сектар экскурыйнай і
інфармацыйнай дзейнасці:**
г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1
■ **Часовая экспазіцыя**
твораў Леаніда Гоманова
"Фарбы зямлі" — з 3 жніўня
па 30 верасня 2021 г.

Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3
■ Пастаянная экспазіцыя.

Случка брама:
■ **Персанальная выстава**
Карыны Гінько — з 21 мая
па 4 кастрычніка.
Падрабязную інфармацыю
можна даведацца па тэле-
фоне (+3751770) 20602,
(+3751770) 20660 альбо на
сайце niasvizh.by.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.л. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8–01596) 2 82 90,
(8–01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.

■ **Тэатралізаваная
экскурсія "Мірскі замак
і яго ўладальнікі: шлях
праз стагоддзі".**
■ **Экскурсія з элементамі
дэгустацыі "У госці
да Пана Куханку".**
■ **Экскурсія з элементамі
анімацыі і дэгустацыі**

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белдрук"
Падземны пераход
ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход
ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

Тэлефон для давадак па наяўнасці газеты ў кіёсках
"Белдрук" — (017) 2764542 (з 9.00 да 17.30)

■ **"Мірскі замак. Гісторыя.
Культура. Дэгустацыя".**

■ **Тэматычная экскурсія
з элементамі квеста
для дваіх "Інтрыгі
Купідона".**
■ **Музейныя
камунікатыўныя праграмы:**
"Табе, нашчадак,
у добры дар...",
"Ад усяго сэрца — самы
лепшы пачастунак",
"Капрызы моды ракако".
■ **Дзіцячая тэатралізаваная
экскурсія "Чароўная
гісторыя ў Мірскім зам-
ку".**
■ **Правядзенне вясельных
цырымоній, святкаванне
гадавіны вяселля.**
■ **Музейная фотопляцоўка.**
■ **Квэст "Таямніца
двух куфраў".**

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ **Фестываль мастацтва
"Арт-Мінск-2021"** з 3 жніўня
да 26 верасня.

Заканчэнне. Пачатак на ст. 7.

Моманты, калі захоплівае дух

На выставе «Сула. Непарыўнае»
ў дворыку Нацыянальнага гістарычнага
музея (2016 год).

— Выстава "Вопыт прысутнасці" да 30-годдзя ва-
шай творчай дзейнасці праходзіць у Нацыянальнай
бібліятэцы Рэспублікі Беларусь. Як тагэ, што
фатаграфіі, зробленыя ў розных краінах свету, гэта
вялікая частка вашай творчасці.

— Не толькі творчасці — жыцця. Але я ніколі
не ставіла перад сабою задачу паказаць "выдат-
ныя мясціны" — у мяне зусім іншы падыход. Тое,
што ўвайшло ў праект "Вопыт прысутнасці", апра-
зу планавалася як цэльная, канцэптуальная серыя.
Усё здымалася пэўным спосабам, толькі на плёнку,
толькі ў рэжыме мультыэкспазіцыі, і плюс — бром-
сярэбраны друк на паперы Ilford. Галерэя "Панара-
ма" ў Нацыянальнай бібліятэцы — памішканне са
складанай архітэктурай. Яго форма, розныя памеры
прац, спалучэнне мультыэкспазіцыі і фотаздымкаў
наўпрост ствараюць своеасабліваю гульнію. Мульты-
экспазіцыя дазваляе напласціваць слаі асабіста-
га ўспрымання: цэнтр Пампіі ў Парыжы, фантан,
адлюстраванне аблокаў у Сене, ці старадаўнія домкі
ў Ізраілі і Баку — і тут жа ашаламляльны суперсу-
часны праект Захі Хадзід... Падобныя спалучэнні
выклікаюць проста ўсплёск пачуццяў. Гэта можна
нават назваць "фатаграфіі для фатаграфіаў", там
шмат складаных тэхнічных момантаў. І якасць дру-
ку мела вялікае значэнне — хаду шчыра падзякаваць
Альберту Цехановічу, з якім мы доўга над гэтым
працавалі і які з вялікай цярылівасцю і любоўю ўсё
рабіў. Я задаловена вынікам. У наш час рэдка можна
пабалаваць сябе падобнымі фота.

— Як тагэ здараецца, што на зайздрыць іншым ф-
таграфам вашы праекты, як правіла, атрымліваюцца
гучнымі і запатрабаванымі, а яшчэ і часта выстаўля-
юцца?

— Пачынаючы працу, пра гэта я не думаю. Проста
тэма павінна па-сапраўднаму зацікавіць мяне — а калі
яна хвалюе мяне, то, значыцца, і іншым можа заха-
піць. Фатаграфія — гэта ж проста інструмент, як, на-
прыклад, пэндзаль для мастака. Галоўнае тут — ідэя,
думка: вось тады ўжо можа атрымацца — ці не атры-
мацца — нешта, што мае дачыненне да мастацтва. А
фатаграфія мне цікавая менавіта як мастацтва.

3 серыі «Рэха цішыні».